ఽహమ్

दासोऽहम्

గురుసహస్రావధానీ

డా॥ కడిమిళ్ళ వరప్రసాదః

गुरुसहस्त्रावधानी

डा. कडिमिल्ल वरप्रसादः

అంకితం

డా॥ చెట్లపల్లి జగన్మోహన్ - శ్రీమతి లక్ష్మీకుమారి

दासोऽहम्

गुरुसहस्रावधानी

डा. कडिमिल्ल वरप्रसादः

DASOHAM
Sanskrit Poetry

Author.
Guru Sahasravadhani
Dr. Kadimilla Vara Prasad
Cell. 9247879606

Published Year 2011

Copies. 1000.

Price. Rs.40/-

Copies can be had from
Kadimilla Sri Virinchi
3-6-50. Yarramillivari Street.
Narasapur. 534275.
West Godavari District. A.P.
Phone. 08814274876.

Printed by
Creative Offset
Opp. State Bank of India.
Narasapur. 534275
9866115113

कृतं जानामि

महामहोपाध्यायः	श्री विश्वनाथ गोपालकृष्णः
राष्ट्रपति पुरस्कार ग्रहीता	आचार्य कोम्पेल्ल रामसूर्यनारायणः
व्याकरण वाराशिः	कोम्पेल्ल सत्यनारायणः
सारस्वत बृहस्पतिः	आचार्य शलाक रघुनाथ शर्मा
गीर्बल सम्राट्	श्री दोर्बल प्रभाकरशर्मा
कृतिपतिः	श्री चट्लपल्लि जगन्मोहनः
हिंदी अनुवादिका -	श्रीमती लंका दमयंती
आंग्ल अनुवादकौ -	श्री पोन्नपल्लि श्रीरामा रायः श्री येर्रमिल्लि नारायणमूर्तिश्च
क्रियेटिव् मुद्रणालय यजमानी	श्री श्रीनिवासः

एतेभ्यः सर्वेभ्यः, आप्त वन्धुमित्रजनेभ्यश्च सदाहं कृतज्ञः

गुरुसहस्रावधानी

डा. कडिमिल्ल वरप्रसादः

अयं वरप्रसादः

महामहोपाध्यायः
विश्वनाथ गोपालकृष्णः

श्रीमद्भिः कडिमिल्ल वरप्रसाद गुरुसहस्रावधानि वर्यैः सनद्दब्धानि पद्यानि शृत्वा, महान्तमानन्दमन्वभूवम्। लोके ऽस्मिन् विद्यमानानां पदार्थानां वैशिष्ट्यमनुस्मरन्त एते तद्विषयकं दास्यभावमाविष्कुर्वन्ति।

यद्यद्विभूतिमत्सत्वमित्यादि गीतावचनानुसारं प्रपञ्चे विद्यमानं सर्वविधं वैशिष्ट्यं परमात्मनो विभूतिरूपमेव भवति। एवं विध परमात्मोपासकस्यास्य कवेः सर्वधा श्रेयःपरम्परा भूयादिति आशासे। गोपालकृष्णः

राजमहेन्द्रवरम्
१८.०२.२०१०.

आशास्यम्

आचार्यशलाक रघुनाथशर्मा
राजमहेन्द्रवरम्

अतीव हृष्टो स्मि दासो हमिति काव्यस्य पठनेन उतवा अनुशीलनेन। स्वकविताशक्तया साहित्यक्षेत्रे लब्धप्रतिष्ठो यं कविः न केवलमवधानविद्यावैभवेन किन्तु काव्यनिर्माणकौशलेनापि। दासो हमिति यद्यपि शतकत्वेन संभावितं, तथापि मया काव्यमिति व्यवह्रियते। उत्तमकाव्यधर्मस्तावत् व्यङ्ग्यवैभवसमग्रता। दासो हमिति नाम्नैव महान् व्यङ्ग्यो र्थः प्रतीयते। स च प्रभुस्त्वमिति रूपः। को वा प्रभुरिति विचार्यमाणे यद्यद्विभूतिमत्सत्वं श्रीमदूर्जितमेव वा तत्तदेवावगच्छ त्वं मम तेजों श संभवम् इति गीतावाक्यानुसारेण भगवतो विभूतय स्सर्वत्र सर्वदा सर्वास्वपि व्यक्तिषु दरीदृश्यन्त एव। ता एवात्र त्वं पद वाच्याः। ता एवात्र प्रभुस्थानीयाः। कविरेतादृश प्रभुत्वं व्यङ्ग्यमर्यादया हृदये प्रतिष्ठाप्य, तस्य स्वदासत्वं वाच्यत्वेन प्रकटयति स्म। अतो हेतोरियं कृतिः अत्तम काव्यव्यपदेशयोग्यतामधिगच्छति। अत्तमकाव्यमित्यत्र उत्तमं काव्यम् ,उत्तममधिकृत्य कृतं काव्यम् , उत्तमस्य काव्यम् इति अर्थत्रयं मया संभावितम्। तत्र प्रथमो र्थः प्रतिपादित एव। द्वितीये र्थे उत्तमस्सर्वव्यापी परमात्मा। उत्तमः पुरुषस्त्वन्यः परमात्मेत्युदाहृतः इति गीतावचनात्। स च परमात्मा विभूतिरूपेण अन्तर्बहिश्च द्रष्टृविशेषस्य दर्शनीय एव। तादृश दर्शन सामर्थ्यमधिगतेनानेन कविना अष्टोत्तरशतविभूतीर्मनसि निधाय तासां स्वस्य दासत्वं निवेद्य परमात्मा काव्ये स्मिन् समर्चितः। एवंचास्मिन् काव्ये भक्तिज्ञानयोः समाहार स्सालंकृतं निवेशितः। पाठकानांच तादृशं फलं समर्पयति काव्यमिदं यादृशं ज्ञानभक्तिनिष्ठानां तपसा लभ्यते। तथाच कविरयमुत्तमो भवति। अत एवाहं हृष्टो स्मि, तुष्टो स्मि। एषा वाङ्मयरूपा वरिवस्या अस्य कवेः वरप्रसादस्य जन्मबन्धविच्छेदरूपं महाफलमनुगृह्णातु।

इति शम्

शरशर्मा

राजमहेन्द्रवरम्

१८.०२.२०१०.

दासोऽहं गुरुदेवानाम्

१. श्रीपादान्वयसम्भूतं लक्ष्मीनारायणं गुरुम्
नौमि शिष्यचकोराणां कौमुदीदायिनं गुरुम् ॥

२. गोपालकृष्णमेधावी शास्त्रार्थचतुराननः
विज्ञानविश्वनाथोऽयं विभाति हृदये मम ॥

३. सर्वशिष्यहृदारामां सूर्यनारायणाभिधां
शुक्लां नमामि पुंरूपां सालङ्कारां सरस्वतीम् ॥

४. कोंपेल्लान्वयजातस्य सत्यनारायणस्य वै
दर्शनं शाब्दिकज्ञानं भाषणं वाग्विभूषणम् ॥

५. हृदयं सर्वदेहेऽपि वर्तते यन्महात्मनः
कोटारायं गुरुं वन्दे तमहं मार्गदर्शिनम् ॥

६. निम्मगड्डान्वयोद्भूत स्सुब्रह्मण्यो गुरूत्तमः
भारती तस्य जिह्वाग्रे नित्यं नृत्यति नृत्यति ॥

७. श्रीपादान्वयसंभूतौ पितापुत्रौ गुरू मम
लक्ष्मीनारायणं मूलं रामकृष्णं फलं भजे॥

८. संस्कृतान्ध्रांग्लभाषाणां पठने पाठनेऽपिच
निस्तुला प्रतिभा यस्य सोमयाजी स मे गुरुः ॥

९. मित्रं गुरुरभूच्चित्रं सौजन्यादि गुणाच्युतः
रामराजस्स मे मित्रश्चित्ताब्जानन्दकारकः ॥

१०. संस्कृते शास्त्रसाहित्ये यया दत्ते मुदा मम
तामन्नपूर्णां वन्देऽहं वात्सल्य सुगुणात्मिकाम् ॥

११. सर्वज्ञो देवभाषायां कूर्मनाथो गुरूत्तमः
वन्देऽहं कौमुदी येन दर्शिताद्या समञ्चिता ॥

१२ बहुभाषासु शास्त्रेषु प्रज्ञावान् शिष्यवत्सलः
गोपालकृष्णमाचार्यो निस्तुलं मम दैवतम्॥

१३ रावूर्यन्वय वेङ्कटेशकविता मन्दाकिनीवाहिनी
पुण्यस्नानफलेन शिष्यनिचये नैके महापण्डिताः
सञ्जाताः कवयो वधानधनिनो वैमर्शकाग्रेसराः
तं प्रातस्स्मरणीयमेव हृदये ध्यात्वा जयाम्यन्वहम्॥

कृतिपतिः
श्री चट्लपल्लि जगन्मोहनः
विश्रान्त संस्कृतोपाध्यायः
आन्ध्रप्रदेशे पश्चिमगोदावरी मंडले भीमवर पुरवासी.

---

१. चेट्लपल्ल्यन्वये जातो जगन्मोहन नामकः
पण्डितोऽपि च निर्गर्वी सौहार्दं तस्य भूषणम् ॥

२. मित्रहृत्पद्ममित्रत्वं यस्य वाचि प्रवर्तते
चैतन्यदायी सर्वेषां स जगन्मोहनो बुधः ॥

३. दिवारात्रं यस्य हासे कौमुदी परिवर्तते
प्रेमपीयूषसंदायी स जगन्मोहनो विधुः ॥

४. दासोऽहं कृतिकन्येयं सङ्कल्पतनया मम
श्रीजगन्मोहनार्धाङ्गी भूत्वा सम्मान्यतां गता ॥

५. तारास्सन्तु सहस्रशोऽम्बरतले राकाशशी कान्तिमान्-
भाषास्सन्तु मुखे मुखे बहुविधा गीर्वाण वाण्युत्तमा
तद्भाषाम्बुजजातदिव्यमकरन्दास्वादनानन्दिनम्
सारङ्गम् परमेश्वरश्शुभदृशा पश्येज्जगन्मोहनम् ॥

कृतिकर्ता
गुरुसहस्रावधानी-
डा. कडिमिल्ल वरप्रसादः

नरसापुरम्
२०१०.
दूरवाणी. ९२४७८७९६०६

अनुष्ठानम्

१. वेदसुवर्ण विभूषितभूमिः
देवनदीरससिक्तसुभूमिः
शीतनगेश्वररक्षितभूमिः
भाग्यवती खलु भारतभूमिः ॥

२. वाल्मीकिरेव जगतः कविताविधाता
येनाक्षरा मधुररामकथा प्रवृत्ता
तल्लेखनी सुरतरुप्रसवाभिजातां
दिव्यां सुधां पिबति भारतभूमिरेषा ॥

३. श्रीरामो मम देवता रघुवर स्सत्यव्रतो धार्मिकः
वैदेही हृदयारविन्दमधुपो वन्दारुकल्पद्रुमः
नित्यं सत्कविचित्तकेकि मधुरो वर्षाघनश्यामलः
शिष्टानामभयङ्करः कुजनहा कोदण्डधारी हरिः॥

४. यन्नामस्मरणेन सर्वजनतापापाटवी दह्यते
यन्नामस्मरणेन संसृति महावाराशिरुत्तार्यते
यन्नमस्मरणेन मुक्तिवनिता गाढं समालिङ्गते
तद्रामस्य पदाम्बुजातरजसा लोकस्सदा जीयते॥

५. येनैन श्रुतिमान्बभूव हनुमान् श्रीयाज्ञवल्क्यो मुनिः
श्रीरामो जितरावणो रणतले कुन्तीसुतश्चान्नदः
सत्राजिन्नरपालकश्च मणिमान् कृष्णाच संरक्षिता
तं सूर्यं प्रणमाम्यहं त्रिजगती गाढान्धकारापहम्॥

गुरुसहस्रावधानी
डा.कडिमिल्ल वरप्रसादः

दासोऽहम्

१. दासोऽहं गुरुदेवानामुत्तमज्ञानदायिनाम्
वात्सल्यपरिपूर्णानामन्वहं हितभाषिणाम् ।।

मुझे सर्वोत्कृष्ट ज्ञानप्रसाद करनेवाले, प्रेमसे भरनेवाले,
हमेशा मेरे हित चाहनेवाले, गुरुदेव को मैं दास हूँ ।।

(1) I surrender myself in service to my altruistic teacher-gods,who impart knowledge with love and affection.

२. दासोऽहं ज्ञानपूर्णानां गुरूणां कलभाषिणाम्
येषां वात्सल्यपीयूषं लोकवर्धनकारणम् ।।

जिनके वात्सल्य से यह दुनिया की उन्नति होती है, उनके
मधुर वाणी से ज्ञानप्रदान करनेवाले गुरुओं को मैं दास हूँ।।

(2) I surrender myself in service to the teachers who discourse with imperceptible sweetness and whose nectar of love is the rootcause of the progressive development of the world.

३. दासोऽहं देवमौनेश्च नारदस्य महात्मनः
रामायणकथागाने वाल्मीकिर्येन चोदितः ।।

सुरमुनि नारद को मैं दास हू क्यों कि जिन्होने रामायण को
लिखनेकेलिए वाल्मीकि को प्रेरित कियागया महात्मा है ।।

(3) I surrender myself in service to Maharshi Narada, a divine sage,a Mahatma,by whom Hermit Valmiki was stupendously in spired and rendered the great epic ,the Ramayana.

४. दासोऽहमेव देवर्षे र्यस्य प्रेरणया मुदा
व्यासो भागवतं सृष्ट्वा शान्तिं चेतसि लब्धवान् ।।

जिनकी प्रेरणा से खुश हो कर व्यास भगवान महाभागवत को सृजन करके, शांति पाया है वही देवर्षि नारद को मैं दास हूँ ।।

(4). I surrender myself in service to the sagacious Maharshi Naradawith whose encouragement Maharshi Vyasa created the Maha Bhagavata,in boundless ecstasy and serene tranquility.

५. दासोऽहंगुरुराजस्य सांदीपनिमहात्मनः
यस्यैव शिक्षणे कृष्णो जगद्गुरुरभूत् पुरा ।।

गुरुराज सांदीपनि महर्षि को मैं दास हूँ जो पुराने जमाने मेंजिनकी अभ्यास से श्रीकृष्ण जगत के गुरु होगये ।

5. I surrender myself in service to Maharshi Sandeepani, the noble teacher, whose instruction and guidance made Lord Sri Krishna a world-teacher,Jagadguru.

६. दासोऽहं सुरभारत्यास्त्रयी यत्र प्रवर्तते
वर्तन्ते यत्र शास्त्राणि ज्ञानं यत्र प्रदीप्यते ।।

कहा चार वेद प्रकाशित होते हैं, सब शास्त्र कहा होते हैं, कहा ज्ञान का प्रकाशमान होता है, वैसे सुरभाषा संस्कृत को मै दास हूँ ।—

6. I surrender myself in service to Sanskrit,the language of the gods,in which the sacred scriptures-Vedas-were rendered and in which all the sciences called the Sastras reside and in which the knowledge of all kinds is resplendent.

७. दासोऽहं कविपूज्यानामक्षराद्भुत शिल्पिनाम्
रसराज्य प्रणेतृणां जगदानन्ददायिनाम् ।।–

अपने अक्षरों से अद्भुत शिल्पों को प्राण देनेवाले शिल्पकार नवरसों से भरी हुई कविताएँ लिखकर जग को आनंद प्रदान करनेवाले पूज्य कवियों को मैं दास हूं ।।

7. I surrender myself in service to the pious poets who are splendid sculptors of Classical Literature,who are considered as the unacknowledged legislators of the endless aesthetic empire and who bless this world to be full of delight.

८. दासोऽहं खलु मत्स्यानां येषां वंशे जगत्पतिः
आविर्भूय हि वेदानां रक्षणं कृतवान्पुरा ।।

जगत्पिता ईश्वर पूर्वकाल में जिस जाति में पैदा होकर वेदों का रक्षण किया है, वैसे मछिलियों को मैं दास हूँ ।।

8. I surrender myself in service to the Fish,in which species the Lord of the Cosmos first incarnated Himself to savethe Vedas,the Primaeval Words.

९. दासोऽहं कूर्मजेतेश्च यद्रूपेण महाहरिः
मन्थराद्रिभरं भृत्वा देवतानां सुधां ददौ ।।

कूर्मजाति को मैं दास हूँ जिनकी जाति में महाविष्णु का आविर्भाव हुआ और मंथर पर्वत का भार भोजा, और देवताओं को अमृत दिया है ।। -

9. I surrender myself in service to the Tortoise,in which species the Lord of the Cosmos,incarnated Himself and bore the heavy weight of the Mountain Manthara to churn out ambrosia and gifted it to gods.

१०. दासोऽहं च वराहस्य यस्यरूपेण माधवः
रक्षणं कृतवान भूमेः राक्षसाद् घोरकर्मणः ॥

क्रूर राक्षस हिरण्याक्ष के पंजे से भूमि की रक्षा करने केलिए श्रीविष्णु जो वराह रूप को धरण किया है, उसको मैं दास हूँ।

10. I surrender myself in service to the Maha Varaha,the divine Hog in whose disguise Lord Madhava protected the Mother Earth from the cruel clutches of Hiranyaksha,the demon king.

११. दासोऽहं मृगराजस्य हरिर्देवो यदाननः
हिरण्यकशिपुं घोरं जघान सुरवैरिणम् ॥

श्रीहरि क्रूर राक्षस हिरण्यकशिपु को मार कर जग की रक्षा केलिए सिंहरूप को धारण किया है, वही मृगराज सिंह को मैं दास हूँ।

11. I surrender myself in service to the Lion, the emperor of the animal kingdom,wearing whose head Srihari killed Hiranyakashipu,the demon king.

१२. दासोऽहं वामनस्यापि दिव्यसन्देशदायिनः
कालागमन पर्यन्तं यस्यौन्नत्यं न दर्शितम् ॥

जो अनुकूल समय आनेतक अपने गरिमा को प्रदर्शन न करने की अमोघ और दिव्य संदेश जग को दिया गया वामनावतार को मैं दास हूँ॥

12. I surrender myself in service to the short statured Vamanamurty who elicited His divine message to this world that one should not expose or exhibit one's innate talent till the right time.

१३. दासोऽहं जामदग्न्यस्य हरेः परशुधारिणः
सहस्रबाहवो येन खंडितास्समराङ्गणे ॥

मैं जमदग्नि का पुत्र परशुराम को दास हूँ जो अन्याय से अपने पिता को मारा कार्तवीर्यार्जुन के हजार हाथों को संग्राम में तोड दिया है ।

13. I surrender myself in service to Sri Parashurama,son of Maharshi Jamadagni,as he has ruthlessly cut off the thousand hands of King Kartaveeryarjuna,the slayer of his father in a terrific battlefield.

१४. दासोऽहं क्षितिजाजानेः केवलं त्यागशीलिनः
प्रजाशासनबद्धस्य त्यक्तदारस्य भूपतेः ॥

राज्य के शासन केलिए अपनी प्रिय पत्नी को भी जो राजा ने त्याग किया है, महासाध्वी सीतामाता का प्रियपति सिर्फ त्यागशीली भगवान श्रीरामचन्द्रजी को मैं दास हूँ ।

14. I surrender myself in service to SriRama,the Lord of Sri Sita,the foster daughter of the Mother Earth. He is the incarnation of renunciation who sent his heart of hearts to deep forests,obliging democratic principles.

१५. दासोऽहं रामचन्द्रस्य येन धर्मः प्रतिष्ठितः
तद्धर्म रक्षणायैव प्रस्थितः काननं प्रति ॥

श्रीरामचन्द्रजी ने धर्म स्थापित करने व रक्षा केलिए कानन (वन) गया है, वही श्रीरामचन्द्र को मैं दास हूँ ।

15. I surrender myself in service to Lord Ramachandra,who went to dense forests to save ‘Dharma’,lawfulness and rig teousness he had established.

१६. दासोऽहं रामचन्द्रस्य दिव्ययोः पदपद्मयोः
ययो रजःकणेनैव कान्ताभूत् कठिनाशिला ॥

मैं वही रामचन्द्रजी के चरण कमलों का दास हूँ जो सिर्फ उनकी एक ही रेणु से कठिन शिला एक स्त्री (अहल्या) के रूप में बदल गयी ।

(16) I surrender myself in service to the lotus-feet of SriRamachandra,who transformed a hard stone into a beautiful damsel,Ahalya, by the delicate touch of a pollen particle of his feet.

१७. दासोऽहं रामचन्द्रस्य स्थिरकीर्ति प्रदायिनः
सेवया यस्य दैवत्वं कपिरोजोऽपि लब्धवान् ॥

जिनकी सेवा से कपिराज हनुमंत को देवत्व प्रप्त किया है वही शाश्वत कीर्ति प्रदात श्रीरामचन्द्रजी को मैं नमस्कार करता हूँ ।

(17) I surrender myself in service to Lord Sri Ramachandra,the bestower of steadfast glory,who blessed the best servant among the monkeys(the Vanaras) the mighty Hanuman with all the qualities of the deities.

१८. दासोऽहमेकवीरस्य रामचन्द्र नृणांपतेः
येनैव दैत्यराजेन्द्रो दशकण्ठोऽपि निर्जितः ॥

मैं एकवीर महाराजा रामचन्द्र का दास हूँ जिन से राक्षसराज दशकण्ठवाले रावण भी मारा गया है ।

(18) I surrender myself in service to Lord Sri Rama the ideal king,who singlehandedly slayed Ravana, the ten-headed monster king.

१९. दासोऽहं वासुदेवस्य गोविन्दस्य जगद्गुरोः
वेदान्ताब्धिभवा गीता यन्मुखांभोजनिस्सृता ॥

वेदान्तरूपी समुद्र से जो भगवद्गीता का उद्बोधन जिनके पद्म रूपीमुख से अवतरित हुआ है, वही जगद्गुरु, व गोविन्द, वासुदेव को मैं दास हूँ ।

(19) I surrender myself in service to Lord Vasudeva,Govinda,the world-teacher from whose countenance flowed sacred Bhagvadgita, sprung from beneath the deep ocean of Philosophy,the Vedanta.

२०. दासोऽहं वासुदेवस्य मित्रधर्मस्वरूपिणः
समर्चितकुचेलस्य प्रेमपीयूषदायिनः ॥

जो दरिद्रनारायण सुदामा को अर्चन किया, प्रेमामृत दिया वमित्रधर्म का पालन किया वही वासुदेव को मैं दास हूँ ।

(20) I surrender myself in service to Lord Vasudeva,friendship personified,who worshipped His classmate Kuchela,with love and affection.

२१. दासोऽहं वासुदेवस्य योषिल्लोकहितैषिणः
येन दत्तानि वासांसि पाञ्चालीमानरक्षणे ॥

द्रौपदी(पांचाली)मान रक्षण में जिनसे वस्त्र दिये गये हैं, औरतों की भलाई चाहनेवालें वासुदेव को मैं दास हूँ ।

(21) I surrender myself in service to Lord Vasudeva,the protector of womanhood who saved the modesty of Draupadi,in the court of the ill-motivated Kauravas.

२२. दासोऽहं गोपबालस्य यस्याङ्गुल्या गिरिर्धृतः
रक्षिता येन गोपाला गावश्च परिरक्षिताः ॥

जो अपनी अंगुलियों से गोवर्धन गिरि धारण करके यादवों की रक्षा की व गायों की रक्षा की वही बाल कृष्ण को मैं दास हूँ।

(22) I surrender myself in service to Lord Gopal,the child prodigy,who lifted the mighty Mountain Govardhan effortlessly on His little finger in order to save the cowherds and the shep herds.

२३. दासोऽहं बुद्धदेवस्य येन हिंसा तिरस्कृता
शान्तिदीपेन लोकेऽस्मिन्मोक्षमार्गः प्रदर्शितः ॥

मैं बुद्धदेव का दास हूँ जिन से हिंसा की तिरस्कृति की गई व इस जग में शान्ति रूपी दीप के द्वारा मोक्ष (मुक्ति) मार्ग दिखाया गया।

(23) I surrender myself in service to Lord Buddha,who resented violence of every sort and perpetuated the light of peace and patience to show the righteous path to humans for deliverance.

२४. दासोऽहं कल्किदेवस्य भाविनि प्रभविष्यतः
यश्श्वेतहयमारुह्य करिष्यति भुवं शिवाम् ॥

भविष्यत काल में जो सफेद घोडे पर विराजमान होकर, पवित्र भूमि को मंगलमय करने वाले कल्कि भगवान को मैं दास हूँ।

(24) I surrender myself in service to Lord Kalki,who comes riding on a white horse to cleanse this Earth from all sins and make it sacred.

दासोऽहं

२५. दासोऽहं वेदविद्याया लोके वर्धितसंस्कृतेः
धर्मार्थकाममोक्षाणां सिद्धिदा या निरन्तरम् ॥

धर्म, अर्थ, काम, मोक्ष से जिस वस्तू को प्राप्त कराता है , जिसके द्वारा संस्कृति की वृद्धि होती है, वही वेद विद्या को मैं दास हूँ।

(25) I surrender myself in service to the Knowledge Ultimate,the Vedas,that maintain th four Purushaarthaas (viz.) Dharma,Artha,Kama and Mokshas) in perfect order inculcating the ancient culture in this world.

२६. दासोऽहं सततं भूमेस्सर्वेषामपि जीविनाम्
पौष्टिकाहारदायिन्याः प्राणदा या निरन्तरम् ॥

समस्त जीवों को पौष्टिक भोजन प्रदान करके, हमेशा हमारे प्राणों की रक्षा करने वाली भूमाता, भूदेवी को मैं दास हूँ।

(26) I surrender myself in service to the Mother Earth,for it provides nutricious food sustenance,strength,and shelter to all the creatures in the world.

२७. दासोऽहं जलरूपस्य दैवतस्य निरन्तरम् यं
विना प्राणिलोकस्य जीविका नहि दृश्यते ॥

जिसके सिवा प्राणियों को प्राण नहीं होता,
वही जलरूपी देव को हमेशा मैं दास हूँ।

(27) I surrender myself in service to the God in water form forever, because it is the main source of life for existence for all the creatures in the world.

२८. दासोऽहमग्निदेवस्य जीवचैतन्यदायिनः
येनैव भुक्त आहारो जीर्णो भवति कुक्षिषु ।।

मैं वह अग्निदेव को दास हूँ जिनके द्वारा खाया हुआ पदार्थ पचन होता है व समस्त जीवों को चेतनता मिलती है ।

(28) I surrender myself in service to the God of Fire,who helps digest food thus energizing human dynamism in this world.

२९. दासोऽहं वायुदेवस्य सर्वेषां तनुचारिणः
यं विना नहि लोकोऽयं मुहूर्तमपि जीवति ।।

मैं वायुदेव को दास हूँ जिनके विना प्राणिमात्र एक क्षण भी जीवित नहीं हो सकता ओर सब के शरीरों में संचरित होता है।

(29) I surrender myself in service to Air-God,Vāyudeva,who dwells in human bodies and without whom the entire universe cannot exist even for a few seconds.

३०. दासोऽहं गगनस्यापि सूर्यचन्द्रौ च तारकाः

विहरन्ति सदा यत्र संहरन्ति तमांसिच ।।

मैं उस आकाश को दास हूँ जहाँ सूर्य चन्द्र व तारे हमेशा आकाश में चमक कर अंधेरे को दूर भगाता है ।

(30) I surrender myself in service to the God of Space,Akash (the vacuum) wherein the Sun,the Moon,and the countless stars around to drive out darkness.

दासोऽहं

३१. दासोऽहं मुनिमुख्यानां शास्त्रवाङ्मयदायिनाम्
यैरेव भारतीभूमिर्ज्ञानभूमिरिति स्मृता ॥

मैं उन श्रेष्ठ मुनियों को दास हूँ जिनके द्वारा यह भरत भूमि ज्ञान भूमि का नाम लिया है, व शास्त्र विज्ञान को जग में दिया है ।

(31) I surrender myself in service to the Sages and Seers whose scientific outlook helped Bharat attain the epithet 'Jnanabhoomi'(the land of knowledge) and by whom this entire world gained all the scientific view point and literary zeal.

३२. दासोऽहं कृषिकर्तृणां लोकानामन्नदायिनाम्
स्वेदाभिषिक्तभूमीनां क्षुदग्ने रसवर्षिणाम् ॥

मैं उन किसानों को दास हूँ जो अपने पसीने से भूमि को अभिषेक करके दुनिया को आहार देकर, भूख रूपी अग्नि को शान्त करके, मानवों को सन्तोष रूपी वर्षा देते हैं ।

(32) I surrender myself in service to the Farmers,who irrigate this land of the world with their sweat striving hardtoextinguish the fires of hunger by showering emotionalsentiments in one and all.

३३. दासोऽहं सैनिकाग्राणां देशाञ्चलनिवासिनाम्
येषां त्यागव्रतेनैव मातृभूमिस्सुरक्षिता ॥

देश के सीमा प्रांत में रह कर जिनके आत्मार्पण से मातृभूमि की रक्षाहोती है उन महान सैनिक गणों को मैं दास हूँ ।

(33) I surrender myself in service to the solid and sincere Soldiers,who protect the borders of their motherland voluntarily sacrificing their lives.

३४. दासोऽहं वैद्यराजानां प्राणरक्षणशीलिनाम्
येषां हि सेवया लोके रुग्णता परिधावति ।।

जिन महान वैद्यों की सेवा से लोक से बीमारियां दौडते हैं
और प्राणों की रक्षा ही अपने शील व गुण माननेवाले
वैद्यराजों को मैं दास हूँ ।

(34) I surrender myself in service to the Doctors,who have sworn to save the lives of human beings by making service their life breath and character driving away all the dreadful diseases out of this world.

३५. दासोऽहं मातृदेवीनां सर्वेषामपि जीविनाम्
यासां गर्भालयस्स्थानमाद्यं भवति भूषितम् ।।

जीवों की उत्पत्ति जिन मातृ गर्भों में प्रथम अंकुरित
होता है, उन मातृमूर्तियों को मैं दास हूँ ।

(35) I surrender myself in service to all the Mothers in this world,who are hailed as the goddesses in human form and whose wombs are the birthplaces and are praised as the sanctumsanctorum of all beings.

३६. दासोऽहं मातृमूर्तीनां सर्वेषांच कळाविदाम्
यासामुत्सङ्ग एवाद्या वेदी भवति भूषिता ।।

जिन मातृमूर्तियों का गोद पहली बार कलाकारों केलए मंच (stage)
के समान होता है उनको मैं दास हूँ ।

(36) I surrender myself in service to all the Mothers,goddesses in human form,whose very laps become the first well decorated stages for every artist.

३७. दासोऽहं त्यागशीलानां मातृदेशाभिमानिनाम्
येषां त्यागफलेनैव स्वातन्त्र्यं समुपार्जितम् ॥

जिनके सर्वस्व समर्पण व त्याग फल से हमको आजादी मिली है ऐसी देशप्रेमी और त्यागशीलियों को मैं दास हूँ।

(37) I surrender myself in service to the Patriots,who with their patriotism and perseverance handed over the fruits of freedom to the people of this sacred land.

३८. दासोऽहं मातृदेशस्य भारताख्यस्य सन्ततम्
पुण्यभूमिरिति ख्यातिर्यस्यैव भुवि वर्तते ॥

मैं अपनी मातृभूमि भारतदेश को हमेशा दास हूँ जिसको सारी दुनिया में पुण्यभूमि और पवित्र भूमिके नाम से पुकारते है।

(38) I surrender myself in service to India,(i.e.)Bharat,my beloved country,for its atainment of perfection and glory as a holy land among the comity of nations.

३९. दासोऽहं भारतीयानां सर्वेषां पितुरन्वहम्
यस्य नायकताशक्त्या स्वातन्त्र्यं समुपार्जितम् ॥

जिनके नेतृत्वमें अहिंसा के द्वारा स्वतन्त्रता पाये हैं और सभी भारतीयों के लिए जातिपिता श्रीमहात्मा गाँधीजी को मैं हमेशा दास हूँ।

(39) I surrender myself in service to the Father of our nation,(the Mahatma),whose undaunting spirit and leadership drove into a land of freedom,thus becoming the affectionate "Bapuji" to the millions of Indians.

दासोऽहं

४०. दासोऽहं योगिनां नित्यं काषायाम्बरधारिणाम्
सत्येन तपसा येषां लोको भवति रक्षितः ।।

जिन आश्रमवासियों के सच्ची तपस्या से इस दुनिया की रक्षा होती है
उन योगियों को मैं सदा दास हूँ ।

(40) I surrender myself in service to the Ascetics,whose true penance,saves this universe from all calamities and catastrophes.

४१. दासोऽहं व्यासदेवस्य वेदविद्याविभागिनः
येनैव पञ्चमो वेदस्सृष्टस्सर्वरसात्मकः।।

जिनसे नौ रसों से भरा हुआ पंचमवेद(महाभारत) की सृष्टि
हुई अस व्यास भगवान को मैं दास हूँ ।

(41) I surrender myself in service to God-like Vyasa,who disintegrated the entire Vedic Knowledge into minute categories and also who created the epic Mahabharat considered to be the fifth Veda,which is full of aesthetic experiences and literary emotions.

४२. दासोऽहं काळिदासस्य कविताविश्वरूपिणः
येन संस्कृत साहित्यं सर्वधा समलंकृतम् ।।

कविताओं का विश्वरूपी कालिदास को मैं दास हूँ
जिनसे संस्कृत साहित्य सभी प्रकार से अलंकृत हुआ है ।

(42) I surrender myself in service to Mahakavi Kalidasa,a poetic genius,who with his sheer literary elegance embel lished Sanskrit Language and Literature.

४३. दासोऽहं पञ्चकाव्यानां येषु भाति सरस्वती
येषां पठनमात्रेण नरो भवति पण्डितः ।।

पाँच काव्यों को अध्ययन करने सेमानव पंडित हो सकता है और जिनमें मा सरस्वती कानिवास होता है अन पाँच काव्यों के लिए मैं दास हूँ ।

(43) I surrender myself in service to the Pancha Maha Kavyas (the five great literary works in Sanskrit-viz Raghuvamsa, Kumarasambhava,Meghasandesha, Kiraataarjuneeyam & Sishupalavadham).A person attains erudition only through the study of these five great works.

४४. दासोऽह तरुराजानां लोकसेवैकशीलिनाम्
यैर्विना नास्ति लोकेऽस्मिन् क्षणकालोऽपि जीविका।।

वृक्षों के बिना इस दुनिया में किसी को एक क्षण भी जीवन नहीं है। ऐसी लोक सेवा के गुण से रहने वाले महान वृक्षों को मैं दास हूँ ।

(44) I surrender myself in service to the great Trees,sans which the world cannot exist even for a moment and which render yomen service to human beings,service being their second nature.

४५. दासोऽहं तरुराजानां प्राणवायुप्रदायिनाम्
पत्रं पुष्पं फलं कायो योषां लोकाय केवलम् ।।

वृक्ष के पत्ते, फूल, फल, आखिर उसका शरीर भी लोकसेवा केलिएअंकित है और हमको प्राण वायु भी देता है इसलिए मैं महान वृक्षों को दास हूँ ।

(45) I surrender myself in service to the great Trees & Plants.With their leaves,flowers, fruits and their whole,they serve the beings with the supply of contin ous oxygen.

दासोऽहं

४६. दासोऽहं गिरिराजानां सर्वेषांच महीभृताम्
येषां शरीरमाश्रित्य जायते बहुकाननम् ।।

सारी भूमि को और वनों को आश्रय देने वाले महान
पर्वत श्रेणियों को मैं दास हूँ ।

(46) I surrender myself in service to the mighty Mountains,that accept the heavy weight of this land and give asylum to numerous forests and their beings.

४७. दासोऽहं कालमेघानां धरण्यै रसवर्षिणाम्
यैरंभो लवणं पीत्वा दीयते मधुरं जलम् ।।

काले काले बादलों को मैं दास हूँ । क्यों कि वे
समुद्र के खारे पानी को पीकर, फिर वर्षा के रूप में
भूमि में पड कर, सारी जगत को मीठा जल देता है ।

(47) I surrender myself in service to the dark and dense Clouds,for they swallow saline waters of the deep oceans and give cool showers and sweet waters to the world in return.

४८. दासोऽहं पिकराजानां कर्णपीयूषदायिनाम्
येषां कुहूरुतं श्रुत्वा कवीनां जायते रसः ।।

मैं उन कोयलों को दास हूँ । जो अपनी कुहु-कुहु के
शब्दों से कवियों के हृदयों में रस प्रदान करते हैं और
कानों को अमृत प्रदान करते हैं ।

(48) I surrender myself in service to the melodious Cuckoos,whose immortal voices, inspire the poetic and musical paths to emotional heights.

४९. दासोऽहं खलु धेनूनां यासु तिष्ठन्ति देवताः
तृणं भुक्त्वा पयो दत्वा पूज्यन्ते सकलैर्जनैः ॥

मैं उन गायों को दास हूँ जो घास खा कर, दूध दे कर, सभी जनों से पूजा की जाती है, और जिनमें देवता लोग वास करते हैं।

49) I surrender myself in service to the Mother Cows,who live on grass but give milk to people and hence are worshipped as the avatars of gods.

५०. दासोऽहं सूर्यदेवस्य जगतः कर्मसाक्षिणः
यस्यैव तेजसा लोकश्चैतन्यमधिगच्छति ॥

जिनके प्रकाश से सारी जगत की चेतनता होती है, और दुनिया को सजीव साक्षीभूत सूर्यदेव को मैं दास हूँ।

(50) I surrender myself in service to the Sun-God,whose radiance fills beings with dynamism and for being the standing testimony to all human actions.

५१ दासोऽहं खलु शीतांशो स्सर्वाराध्यसुधातनोः
तीक्ष्णं तेजस्समास्वाद्य शीतं तेजो ददाति यः ॥

सूर्य से अधिक प्रकाश को स्वीकार कर के, ठंडा और शीतल प्रकाश देने वाले सभी लोगों से आराधना योग्य अमृततुल्य शरीरवाले चंद्रमा को मैं दास हूँ।

(51) I surrender myself in service to the Moon-God,the treasure of nectar,who absorbs the heat of the Sun,and emits cool rays of illumination.

५२. दासोऽहं भूमिपालानां नीतिमार्गाभिगामिनाम्
येषांतु पालने लोके व्यवस्था परिरक्षिता ॥
जिनके राज्य में सारी व्यवस्था रक्षित होती है और नीति-मार्ग में पालन करने वाले सभी राजाओं को मैं दास हूँ ।

(52) I surrender myself in service to the Rulers of this world,whose idealistic approach and ethical standards progress this world in a disciplined way and never allow to neglect one's own duty.

५३. दासोऽहं तन्तुवायानां चित्रवस्त्रप्रदायिनाम्
ये कुर्वन्ति कळाशक्त्या लोकमानाभिरक्षणम् ॥
उन जुलाहों को मैं दास हूँ जिन्हों ने अपनी बुनने की कला से लोगों के मान की रक्षा करते है और तरह-तरह के वस्त्र तैयार कर के देते हैं ।

(53) I surrender myself in service to the Weavers for making multi coloured clothes, copious with artistic craft and also provide bodily cover for people of this country.

५४. दासोऽहं सामजातस्य संगीतस्य निरन्तरम्
यस्य श्रवणमात्रेण शिशुश्च परिमोदते ॥
सामवेद से पैदा हुआ संगीत को मैं सदा दास हूँ
जिस संगीत को सुनकर शिशु भी आनन्दित होता है ।

(54) I surrender myself in service to the melodious art of Music,which finds its origin in Sama Veda and presents soothing happiness even to a just born baby.

५५. दासोऽहं शिल्पिमुख्यानामपरब्रह्मणां सदा
येषामेव कळाशक्त्या देवता नेत्रगोचराः ॥

अपर ब्रह्मा जैसे महान शिल्पियों को मैं दास हूँ जो अपने कला की शक्ति से देवताओं के सुंदर रूपों को हम आँखों से देख सकते हैं।

(55) I surrender myself in service to the Sculptors,who are the avatars of Brahma, the Creator,because their brilliant imagination and artistry gives life to the gods and goddesses.

५६. दासोऽहमेव बाल्यस्य यस्मिञ्चिन्ता न वर्तते
यत्र स्वार्थपिशाचानां नर्तनं नाभिदृश्यते ॥

जिस बचपन में स्वार्थ कपट जैसे गुण नहीं होते, जहाँ दुःख नहीं होता, उस बचपन को मैं दास हूँ।

(56) I surrender myself in service to the Childhood,where there is no stage for any type of selfishness and of misery.

५७. दासोऽहमेव बाल्यस्य केवलानन्ददायिनः
यस्मिन्न जायते शाठ्यं यत्र सत्यं न वञ्च्यते ॥

जहाँ सत्य का वंचन नही होता, जहाँ धोखा नहीं होता, जो केवल आनंद ही देता है, उस बचपन को मैं दास हूँ।

(57) I surrender myself in service to the Childish Innocence,wherein truth can never be distorted,wherein deceit and fraud never find place,wherein resides eternal joy and unified happiness.

५८. दासोऽहमरविन्दानां भृङ्गानामातिथेयिनाम्
यानि पङ्के जनिं प्राप्य दातुं शक्तानि वै मधु ॥

जो पंक में पैदा होने पर भी हमको शहीद देते हैं ओर भ्रमरों को आतिथ्य देनेवाले कमलों को मैं दास हूँ।

(58) I surrender myself in service to the Lotus Flowers though born in mire give out honey but keeping themselves perfect hosts to busy bees.

५९. दासोऽहमरविन्दस्य यस्मिञातश्चतुर्मुखः
यदेव पीठं भारत्यास्स्थिता यत्रच माधवी ॥

जिस पंकज में चार मुखवाले ब्रह्मा का उदय हुआ, जो माँ सरस्वती को बैठने योग्य है, लक्ष्मीदेवी भी जहाँ होती है, अस पंकज को मैं दास हूँ।

(59) I surrender myself in service to the Divine Lotus Flower,whence from the Creator, manifested Himself; it being the seat of all Learning-Goddess Saraswati and all Wealth—Goddess Lakshmi.

६०. दासोऽहं रामदूतस्य वायुपुत्रस्य धीमतः
योनैव प्रकटिता नूनं स्वामिभक्तिस्समञ्चिता ॥

वायुपुत्र रामदूत हनुमंत को मैं दास हूँ जो महान स्वमिभक्ति का प्रकट किया ॥

(60) I surrender myself in service to Hanuman,son of Vayudeva(the Air-God),also the emissary of Lord SriRama and whose dedicated devotion was evident in his every action.

६१. दासोऽहं सत्यसन्धस्य हरिश्चन्द्रस्य भूपतेः
त्यक्तं येनच सर्वस्वं सत्यायैवतु केवलम्।।

सिर्फ सच्चाई के लिए जो अपने सर्वस्व को त्याग किया वही सत्यहरिश्चन्द्र महाराजा को मैं दास हूँ।

(61) I surrender myself in service to Raja Harischandra,who relinquished his wealth and kingdom for the sake of truth even in dire adversity.

६२. दासोऽहं सहचारिण्या हरिश्यन्द्रमहीपतेः
तस्य सत्यगुणौन्नत्यं लोकेऽस्मिन्विश्रुतं यया ।।

जिनके सहयोग से हरिश्चन्द्र महाराजा के सत्यगुण की महानता दुनियामें फैला हुआ है, उसकी धर्मपत्नी चन्द्रमती को मैं दास हूँ।

(62) I surrender myself in service to Chandramati,the lawful wife of Raja Harischandra. Her support to the king enables him keep his word thereby glorifying his truthfulness in this world.

६३. दासोऽहं शास्त्रवेतृणां नित्यशोधनशीलिनाम्
येषां मेधाबलेनैव लोकोऽयमभिवर्धते ।।

जिनके वैज्ञानिक दृष्टि से यह दुनिया उन्नति पाती है वैसे नयी चीजों की नित्य खोज में रहने वाले वैज्ञानिकों को मैं दास हुँ।

(63) I surrender myself in service to the Scientists,who are engrossed in their Scientific Research work and whose mental abilities lead the world in progressive path.

६४. दासोऽहं वृद्धमूर्तीनां चिरानुभवधारिणाम्
येषामनुभवज्ञानं जगतीमभिरक्षति ॥

जिनका अनुभव जगत की रक्षा करती है, वैसी आनुभवी मूर्ति बूढे लोगों को मैं दास हूँ।

(64) I surrender myself in service to the richly experienced old folk,whose abundant knowledge coupled with vast practical experience is guiding the world to safer zones.

६५. दासोऽहं पक्षिराजस्य जटायोस्त्यागशीलिनः
राक्षणे रामदाराणां येन त्यक्तं हि जीवितम् ॥

त्यागशीली पक्षियों का राजा जटायु को मैं दास हुँ जो श्रीराम की पत्नीसीता की रक्षा करने के प्रयत्न में अपने जीवन को त्यग किया।

(65) I surrender myself in service to Jatayu,the king of birds, who sacrificed his life in saving Sri Sita,from the clutches of Ravana,the demon-king.

६६. दासोऽहं प्रवराख्यस्य निष्ठाप्रवरशीलिनः
येनाप्सरा मनोज्ञाङ्गी तिरस्कृता वरूथिनी ॥

मैं निष्ठावान और शीलवान प्रवर को दास हुँ जो मनोहर खुबसूरत अप्सरसा वरूथिनी को तिरस्कार किया है।

(66) I surrender myself in service to Pravarakhya,the firm and ideal man who stood unperturbed and unmoved by the lusty indulgence of Varudhini,the divine damsel.

६७. दासोऽहमनसूयाया जितं मूर्तित्रयं यया
पातिव्रत्यस्य माहात्म्यं प्रपञ्चेऽस्मिन्निरूपितम् ॥

मैं अनसूया देवी को दास हुँ जो त्रिमूर्तियों को जीत कर, अपने पतिभक्ति को, पातिव्रत्य की महिमा को जगत में निरूपण की है ।

(67) I surrender myself in service to the pious Anasuyadevi,who conquered the divine Trinity with her unshakable chastity and fidelity proving herself to the world.

६८. दासोऽहं युवशक्तेश्च देशसौभाग्यदायकम्
कर्मनिर्वहणे यस्या वर्तते हि समर्थता ॥

किसी काम को करने की शक्ति जिसमें होती है, और देश को सौभाग्य प्रदान करने वाले युवशक्ति को मैं दास हुँ ।

(68) I surrender myself in service to the energetic Youth of this land,that is capable of carrying out any act that brings in progress and prosperity to their motherland.

६९. दासोऽहं पितृपादानां सन्ततेर्मार्गदर्शिनाम्
योषां सूचनया जातिः पुरोगमनशालिनी ॥

नित्य मार्गदर्शक पितृस्थान में जो हेते हैं, उनके मैं दास हुँ जिनकी सूचना से जाति हमेशा उन्नति के मार्ग में आगे बढती है।

(69) I surrender myself in service to the fatherly People of this country,who are the torch-bearers in helping the youth contribute their might to develop this country in all directions and dimensions.

दासोऽहं

७०. दासोऽहमापगानांच याभिस्तृष्णा निवार्यते
क्ष्मातले वर्धते सस्यं दीयते च पवित्रता ।।

मैं उन नदियों को दास हुँ जो लोगों की प्यास बुझाती है, सोने जैसे भूमि में फसल हरे भरे रहते हैं, और जिन नदियों से पवित्रता होती है।

(70) I surrender myself in service to the holy Rivers of this sacred land,that quench the thirst of all and help the fertile fields yield rich returns.

७१. दासोऽहं प्रकृतेर्नूनं यस्यास्तु सेवया सदा
जीवन्ति प्राणिनस्सर्वे सर्वदेशेषु सर्वदा ।।

मैं उस प्रकृति को दास हुँ जिससे सारी दुनिया के जीव प्राण से रहते है ।

(71) I surrender myself in service to Mother Nature,by whose selfless service the lives of human beings of the world sustain and exist in sound harmony.

७२. दासोऽहं गजराजस्य यस्य प्रार्थनघोषया
रभसाद्विष्णुरानीतो भूलोकं श्रितरक्षकः ।।

मैं उस हाथियों के राजा को दास हूँ जो सहायता मांगने वालों को रक्षा करने वाला श्रीहरि गजराज की प्रार्थना सुनकर भूलोक में तुरंत आये हैं ।

(72) I surrender myself in service to the Elephant King,whose ardent prayers brought Lord SriHari on to this world who readily responds to the prayers of the distressed.

दासोऽहं

७३. दासोऽहं करपद्मानां नराणां दानशीलिनाम्
दीनानां जीवनक्षेत्रे यानि वर्षन्ति वै सुधाम् ।।

दीनों के जीवन रूपी खेत में जो अमृत बरसानेवाले हैं उन दानशील मानव के कमल जैसे हाथों को मैं दास हूँ।

(73) I surrender myself in service to the lotus hands of philanthrophists,whose charity showers the rains of nectar to give relief to the lives of the needy.

७४. दासोऽहं दृढदीक्षस्य भगीरथतपस्विनः
येनावतारिता गङ्गा सर्वकल्मषहारिणी ।।

महान दीक्षाव्रत तपस्वी भगीरथ को मैं दास हूँ जो समस्त पापों को हरानेवाली गंगादेवी, गंगानदी को इस लोक में लाया है।

(74) I surrender myself in service to the Philosopher King,Bhagiratha,who with his undaunted spirit and grit brought down the Holy Ganges onto the Earth,to cleanse this land of the blemishes and evils.

७५. दासोऽहं शिशुहासस्य सर्वानन्दप्रदायिनः
यं दृष्ट्वा चित्तवैकल्यं समूलमपगच्छति ।।

शिशुओं के हृदयपूर्वक हँसी को मैं दास हूँ। जिनकी हँसी देखकर मानसिक व्यथा दूर हो जाती है ओर सबको संतोष पहुँचाती हैं।

(75) I surrender myself in service to the Blissful Smiles of Children,that can root out all mental discomforts and make this world a joyful place.

दासोऽहं

७६. दासोऽहं देववेवस्य निस्सीमकरुणात्मनः
येन दीक्षा धृता नूनं गर्भस्थशिशुपोषणे ॥

महान दया की मूर्ति देवदेव को मैं दास हूँ जो गर्भ में रहनेवाली शिशु का पालन करने का निश्चिय किया है ।

(76) I surrender myself in service to the Supreme God,who mercifully nurtures and saves the baby in the womb of her mother.

७७. दासोऽहं देवदेवस्य निरालंबे वियत्पथि
यस्य संकल्पमात्रेण यथाकक्ष्यं स्थिता ग्रहाः ॥

जिनके संकल्प मात्र से सारा ग्रहमंडल कोई आधार के बिना आकाश में उनके कक्ष्य में घूमते रहते हैं और खडे रहते हैं वही भगवान को मैं दास हूँ ।

(77) I surrender myself in service to the Supreme God,whose solemn resolve keeps the planets revolve without support in space confining to their orbits.

७८. दासोऽहं भोजराजस्य यन्मुखांभोजदर्शने
सर्वोऽपि कवितां वक्तुं समर्थोऽभूद्रसात्मिकाम् ॥

मैं भोजराज को दास हूँ जिनके कमल जैसे मुख को देखते ही रसात्मक काव्य कह सकते हैं ।

(78) I surrender myself in service to the great King Bhoja,upon whose very sight flowed impromptu poetry of high class reflecting the human emotions called-'nine rasas'.

७९. दासोऽहं भोजराजस्य येन संस्कृतभारती
भूषिता, नवरत्नानि पोषितानि सगौरवम् ॥

मैं भोजराज को दास हूँ। जिनसे संस्कृत भाषा सरस्वती अलंकरित हुआ है, जिनसे नौ रत्न नाम से नौ संस्कृत भाषा कवियों का सम्मान किया गया है।

(79) I surrender myself in service to the great King Bhoja,in whose royal-court nine Sanskrit Poets called 'Navaratnas' (9 gems) were felicitated for their poetic talent and in whose court the goddess Saraswati took Her befitting seat gracefully.

८०. दासोऽहं व्यासदेवस्य यन्मुखांभोजनिर्गता
ह्यष्टादशपुराणाख्या सुधा संस्कृतिभूषिता ॥

संस्कृति से अलंकृत हुए अष्टादश पुराण (अठारह पुराण) नामवाले अमृत जिनके कमल जैसे मुख से प्रवाहित हुए है वही व्यास भगवान को मैं दास हूँ।

(80) I surrender myself in service to Sri Bhagavan Vyasa, from whose countenance flowed the nectar of culture-studded classics,called epics,eighteen in number.

८१. दासोऽहं व्यासदेवस्य कविताविश्वरूपिणः
दत्तं भागवतं येन यस्मिंस्तत्त्वं प्रतिष्ठितम् ॥
काव्य का विश्वरूपी व्यासभगवान को मैं दास हूँ जो तत्त्व से प्रतिष्ठित हुआ भागवत लिखकर, अनुग्रह किया है।

(81) I surrender myself in service to Sri Bhagavan Vyasa,the poet par excellence, presented this world with the Maha Bhagavata,wherein the essence of the Absolute Truth ordained itself.

दासोऽहं

८२. दासोऽहं हंसराजस्य यमारुह्य सरस्वती
सञ्चारं सर्वलोकेषु करोति कवितात्मिका ॥

जिस पर अधिरोहण करके (या)विराजमान हो कर कविता स्वरूपिणी सरस्वती सारी दुनिया में संचरित रहती है उसी हंसराज को मैं दास हूँ।

(82) I surrender myself in service to the Divine Swan, riding on which the Goddess of Saraswati,being the incarnation of Muse and Poesy,moved around the universe in sheer ecstasy.

८३. दासोऽहं खगराजस्य वैनतेयस्य संततम्
जगद्भारवहं देवं श्रीहरिं वहते हि यः ॥

सारी दुनिया का भार सहन करने वाला भगवान श्रीहरि को अपने अंकमें विराजमान करने वाला, विनता का पुत्र, पक्षियों का राजा गरुड को मैं दास हूँ।

(83) I surrender myself in service to Garuda,the proud son of Vinata,and the King of Birds for being the vehicle of Sri Hari,the Supreme God,who carries the whole weight of theuniverse.

८४. दासोऽहं ऋतुराजस्य वसंतस्य निरंतरम्
यस्य दर्शनमात्रेण कविता जायते कवेः ॥

मैं ऋतुराज वसंत को सदा दास हूँ जिसको दर्शन करने से ही कवि को कवित्व अपने आप आती है।

84) I surrender myself in service to the Spring Time, the best of all seasons, whose sight gives boundless delight to all poets everywhere and inspiresthem to pen their immacu late emotions in verse and metre.

दासोऽहं

८५. दासोऽहं गुरुदेवस्य शंकरस्यं महात्मनः
पारमार्थिकता येन सुस्पष्टं प्रतिपादिता ।।
महान तपस्वी गुरुदेव शंकराचार्य को मैं दास हूँ जिनसे
आध्यात्मिक तत्त्व सुस्पष्ट रूप से प्रतिपादित किया है ।

(85) I surrender myself in service to Acharya Sankara, the Hermit-Guru, whose spiritual enunciation of Absolute Oneness,provided the world,the Philosophical Knowledge of the indivisible God in the clearest of terms.

८६. दासोऽहं बालभक्तस्य प्रह्लादस्य पुनःपुनः
सर्वान्तर्यामिता विष्णोर्लोके येन निरूपिता ।।

भगवान विष्णु के सर्वव्यापितत्व को जिनसे सारे लोक में
निरूपण किया गया है वही वालभक्त प्रह्लाद को मैं बार-बार दास हूँ ।

(86) Isurrender myself in service to the child prodigy,Prahlada,an ardent devote,whose dedicated devotion established the Omnipresence of Lord Vishnu,the Protector.

८७. दासोऽहं मृगराजस्य क्षुद्बाधापीडितेन च
खाद्यते नहि येनान्नं केवलं स्वार्जितं विना ।।
भूख से पीडित होने पर भी स्वयं कमाने आहार के सिवा
दूसरों पर निर्भर रहकर आहार न खानेवाले मृगों का राजा
सिंह को मैं दास हूँ ।

(87) I surrender myself in service to the Lion,the King of the animal kingdom, who never accepts to be a parasite;even in a severe state of hungry. it eats fresh food that it only earns.

८८. दासोऽहं खलु काकानामैकमत्यस्य नित्यशः
तथा पिपीलिकानांच श्रमशक्तेर्निरन्तरम् ॥

कौओं की एकता को मैं हगेशा दास हूँ। उसी प्रकार चींटो की परिश्रमी शक्ति को भी मैं हमेशा दास हूँ।

(88) I surrender myself in service to the Crows for their unshattered unity; and also I surrender myself in service to the to the indefatigable Ants, from whom we the humans ought to learn a lot.

८९. दासोऽहं माध्यमस्यापि यस्य विप्लवहेतुना
कुग्राममिव पश्यामि प्रपञ्चमधुनातनम् ॥

मैं समाचार माध्यम प्रसार व्यवस्था को दास हूँ क्यों कि यह समाचार व्यवस्था सारी आधुनिक दुनिया को एक ग्राम जैसे देखता हूँ।

(89) I surrender myself in service to the media(Broadcasting & Information field) that revolutionised the modern world transforming it into a 'remote' global village.

९०. दासोऽहं धीमतां नित्यं येषां बुद्धिर्महोन्नता
क्षणं क्षणमिमं लोकं करोति नवनूतनम् ॥

जिन लोगों के सर्व श्रेष्ठ बुद्धि से यह दुनिया क्षण क्षण नयी चेतनता से बदलती है वैसे मेधावी लोगों को मैं हमेशा दास हूँ।

(90) I surrender myself in service to the Intelligentsia,whose perfect brains keep the whole world evergreen and fresh in attitude.

९१. दासोऽहं हिमशैलस्य यस्माद्गङ्गा विनिस्सृता
या भूमिस्सिद्धसङ्घानां महर्षीणां तपस्विनाम् ।।

महर्षि लोगों को, तपस्वियों को, साधु लोगों के संघों को क्या स्थान है, जहा से गंगानदी नीचे बहती जाती है ऐसे हिमालय पहाडों को मैं दास हूँ ।

(91) I surrender myself in service to the great Himalayan Mountain,which is the homeland of Sages,Hermits and Ascetics, and also the Holy Ganges that flowed from heaven to earth.

९२. दासोऽहं नगराजस्य यस्यातिशीतला तनुः
ददाति रक्षणं नित्यं शत्रुभ्यो भरतावनेः ।।

पहाडों का राजा हिमालय को मैं दास हूँ । क्यों कि वह अपने ठंडे शरीर से शत्रुओं से हमेशा भारत देश की रक्षा करता है ।

(92) I surrender myself in service to the King of Mountains,the cool and calm Himalayas, which give India,the much needed safety and security from external enemies.

९३. दासोऽहं त्यागशीलस्य फणिराजस्य वासुकेः
देवता लब्धपीयूषा यस्यकायातिपीडनात् ।।

त्यागशील नागों का राजा वासुकि को मैं दास हूँ जिसका शरीर तरह-तरह से पीडित होने पर देवता-गण को अमृत मिला है ।

(93) I surrender myself in service to Vasuki,the King of Serpents,who underwent the stress and strain to yield Ambrosia,to all gods thus proving his spirit and of self-sacrifice.

९४. दासोऽहं कैकयीदेव्या या प्रासूत सुधार्मिकम्
शिरसा यस्य धृते भ्रातुः पादुके धर्मभूषिते ।।

धर्म से अलंकृत बडे भय्ये के पादुकों को किसके सिर पर पहनाये गये अच्छे धार्मिक पुत्र भरत जैसे पुत्र को जन्म दिया वैसे कैकेई को मैं दास हूं ।

(94) I surrender myself in service to Kaika,the mother of Bharata.The duty-minded son Bharata had adorned his character by carrying on his head the sandals of his brother, SriRama, the personification of Dharma.

९५. दासोऽहमर्जुनस्यापि नराणां धन्यजन्मनः
यस्यैव हेतुना गीता गङ्गा कृष्णमुखोद्भवा ।।

जिनके कारण से गीतारूपी गंगा श्रीकृष्ण के मुँह से अवतरित हुई और नरों में धन्यजीवि अर्जुन को मैं दास हूँ ।।

(95) I surrender myself in service to Arjuna,who is instrumen tal in originating the Bhagavadgita,the very essence of all spiritualism, without which there is no perfection for Philosophical Wisdom.

९६. दासोऽहं वल्लकीपाणेर्भारत्याः करपद्मयोः
ययोर्निपुणता धातुः कर्णाष्टकरसायनम् ।।

वीणा पाणी सरस्वती के कमल जैसे हाथों को मैं दास हूँ क्यों कि उनकी निपुणता से ब्रह्मदेव के आठों कानों को मधुरता देती है ।

(96) I surrender myself in service to the flowery hands of the goddess of all arts and Learning, Bharatidevi,who with Her Divine Lute, treated all the eight ears of the Creator,Brahma,with artistic brilliance.

दासोऽहं

९७. दासोऽहं वणिजांश्चापि व्यापारेऽभिनिवेशिनाम्
यौरेवसर्व वस्तूनि लभ्यन्ते सर्वतो भुवि ॥

मैं उन व्यापारियों को दास हूँ जिनके द्वारा सभी तरह की चीजें सारे भूमण्डल को मिलता है ।

(97) I surrender myself in service to the Business Magnates, who with their tact and craft,provide all varieties of goods necessary for the mundane world.

९८. दासोऽहमेव सर्वेषां धर्ममार्गानुगामिनाम्
येषामात्मबलेनैव धरित्री धार्यते सदा ॥

जिनके आत्मबल से हमेशा भूमि को चेतनता मिलती है ऐसे धर्म-मार्ग के संचारियों को मैं दासहूँ ।

(98) I surrender myself in service to the disciplined and lawful Personalities, whose mental and spiritual strengths maintain the Earth ever steady in peaceful equilibrium.

९९. दासोऽहं शान्तचित्तस्य शान्तिरेव विभूषणम्
यां विना धनवान्विद्वान्नकोऽपि सुखमेधते ॥

जो प्रशांति से रहता है उसके मैं दास हूँ क्योंकि शांति के बिना धनवान या ज्ञानी को भी सुख नहीं मिलता । शांति ही मानव जीवन में सच्चा अलंकार है ।

(99) I surrender myself in service to the Tranquil. No one can ever be happy without peace of mind,how great he may be in wealth or in education.

दासोऽहं

१००. दासोऽहं निर्विवादस्य विवादरहितो जनः
सख्यं कुटुम्बसौख्यञ्च कीर्तिं प्राप्नोत्यनुत्तमाम् ॥

विवाद रहित व्यक्ति को मैं दास हूँ। क्योंकि विवादों से दूर रहनेवाला व्यक्ति सभी से स्नेह चाहता है अपने परिवार में भी सुख संतोष पाता है और सुकीर्ति भी पाता है।

(100) I surrender myself in service to the Non-controversial People as they alone can achieve great heights of glory,priceless friendship,domestic pleasure and spiritual status.

१०१. दासोऽहं राममातुश्च कौसल्यायाः पुनःपुनः
याह्येव मानिनी लोके केवला हरिमध्यमा ॥

जो मानिनी हरिमध्या के नाम से विख्यत है और साक्षात श्रीराम की माता कोसल्या को मैं दास हूँ।

(101) I surrender myself in service to Kausalya,the lady with leonine waist,and the great mother of Sri Rama,who is Dharma personified. (The compound word— 'Hari Madhya'—is generally used by poets to denote the slim waist of a lady. Here the poet intentionally used this not only to denote the beauty of the mother Kausalya,but also to establish the fact that Sri Hari the Protector, dwelled in her womb.)

१०२. दासोऽहं भाग्यवत्याश्च यशोदाया निरन्तरम्
शिशुवक्त्रसरोजाते यापश्यदखिलं जगत् ॥

मैं बहुत बडी भाग्यशालिनी यशोदा माता को दास हूँ। क्यों कियशोदा माता छोटा शिशु श्रीकृष्ण के कमल जैसे मुखमें सारे जगत का दर्शन करके धन्य होगयी।

(102) I surrender myself in service to the fortunate Yasoda Devi, who witnessed the Entire Cosmos in the small cute face of Lord Sri Krishna.

१०३. दासोऽहं वसुदेवस्य जगद्भारवहं हरिम्
शिशुरूपं महात्मा यो बभार शिरसा पुरा ॥

सारे जगत का भार सहन करने वाला हरि बचपन में जब शिशुरूप(श्रीकृष्ण का रूप) में था तब महात्मा वसुदेव उसको अपनेशिर पर रखा था उसको मैं दास हूँ।

(103) I surrender myself in service to Vasudeva,the father of Sri Krishna,because he carried on his head the Divine Child,who bore this entire universe in His little belly.

१०४. दासोऽहमन्वहं तेषां येषां चेतस्सरोवरे
कृतज्ञतासरोजानि विकसन्ति पुनःपुनः ॥

जिनके मन रूपी सरोवर में कई बार कृतज्ञता के कमल विकसित होते है उनको मैं सदा दास हूँ।

(104) I surrender myself in service to those Pious People, whose minds(('Manasa Sarovars') incessantly bloom the flowers of gratitude to God.

१०५. दासोऽहं सत्यशीलानां धर्ममार्गानुगामिनाम्
दैवार्पितचित्तानां सारासारविवेकिनाम् ॥

जो लोग विवेकी होते हैं उनके मैं दास हूँ। क्योंकि वह सच्चाई को अपना शील मानता है धर्म-मार्ग पर चलता है, भगवान को ही अपना मन समर्पण करता है और इस दुनिया में क्या सच्च है और क्या झूठा है जानता है।

(105) I surrender myself in service to the Intellects of the Great,whose character is befitted with truth,and who can discriminate between good and evil, and who always travel in the path of Dharma,and who have dedicated their heart and soul to the pursuit of God,the Almighty.

दासोऽहं

१०६. दासोऽहं तत्ववेतॄणां नित्यानन्दप्रदायिनाम्
सर्वधा शान्तचित्तानामन्वहं स्मितभाषिणाम् ।।

हमेशा हँसते रहनेवाला और बोलनेवाला, सभी समयों में शांतचित्त से रहनेवाला, सदा दूसरों (जगत)को शाश्वत आनंद देनेवाला दार्शनिक को मैं दास हूँ ।

(106) I surrender myself in service to the Philosophers,who converse with their ever cheerful faces,and contemplate with peaceful minds fill this world with delight unparalleled.

१०७. दासोऽहं भारतीदेव्या वेंकटरामशास्त्रिणः
यावुभौ जन्मदातारौ पूज्यपादौ निरन्तरम् ।।

मैं भारती और वेंकटरामय्य शास्त्री दंपतियों को दास हूँ । क्यों कि वे हमेशा मेरेलिए पूज्यवान हैं और मुझे जन्म दिये हैं ।

(107) I surrender myself in service to my revered and venerable Parents-Smt.Bharati and Sri Venkata Ramaiah Sastry, for giving me this meaningful life with their grace and benevolence.

१०८. दासोऽहं सर्वदेवानां लोककल्याणदायिनाम्
यत्कृपा सर्वकालेषु ददाति जयमङ्गळम् ।।

मैं लोक कल्याणकारी सभी देवताओं को दास हूँ । इनकी कृपा से सदा सबका जीवन मंगलमय होता है ।

(108) I surrender myself in service to the Divine Gods, who bless me kindly and keep this world with all prosperity and well being of one and all.

इति कौण्डिन्य सगोत्रेण कडिमिळ्ळ वंशसजाजातेन बुच्चमांबा शेषय दंपत्योः पौत्रेण, भारती वेङ्कटरामय शाश्त्रि दंपत्योः पुत्रेण रमेश श्रीविरिञ्चि नामक कव्योर्जनकेन गुरुसहस्त्रावधानिना वरप्रसादेन प्रणीता दासो ऽहम् नाम्नी कृतिस्समाप्ता ।।

****

దాసోఽహమ్

గురు సహస్రావధానీ

డా.కడిమిళ్ళ వరప్రసాదః

దాసోఽహం గురుదేవానామ్

1. శ్రీపాదాన్వయ సమ్భూతం లక్ష్మీనారాయణం గురుమ్
నౌమి శిష్యచకోరాణాం కౌముదీదాయినం విధుమ్!!

తా. శిష్యచకోరములకు కౌముదిని (వెన్నెలను, సంస్కృత వ్యాకరణ శాస్త్రమును) ప్రసాదించిన శ్రీపాదవంశ సంజాతుడైన లక్ష్మీనారాయణ గురుచంద్రుని నమస్కరించుచున్నాను.

2. గోపాలకృష్ణమేధావీ శాస్త్రార్థచతురాననః
విజ్ఞానవిశ్వనాథోఽయం విభాతి హృదయే మమ!!

తా. మేధావి, శాస్త్రార్థములో నాలుగు ముఖములు గల బ్రహ్మవంటివాడు (తర్క, వ్యాకరణ, మీమాంసా, వేదాంతములనే నాలుగు శాస్త్రములు నోటియందు గలవాడు.), విజ్ఞాన విశ్వమునకు ప్రభువు(ఇంటిపేరు విశ్వనాథ) అయిన గోపాలకృష్ణ గురుదేవులు నా హృదయములో ప్రకాశించుచుండును.

3. సర్వశిష్య హృదారామాం సూర్యనారాయణాభిధామ్
శుక్లాం నమామి పుంరూపాం సాలఙ్కారాం సరస్వతీమ్!!

తా. శిష్యులందరి హృదయములే నివాసముగా గలది, సూర్యనారాయణ అనుపేరు గలది, తెల్లని రంగు కలిగినది, అలంకారములతో కూడినది, పురుషరూపములో ఉన్నది అయిన సరస్వతిని నమస్కరించుచున్నాను. (అలంకార శాస్త్రములో ప్రామాణిక పండితులు, తిరుపతి రాష్ట్రియ సంస్కృతవిద్యాపీఠం డీన్ మా గురుదేవులు ఆచార్య కొంపెల్ల రామసూర్యనారాయణ)

4. కొమ్పెల్లాన్వయ జాతస్య సత్యనారాయణస్య వై
దర్శనం శాబ్దికజ్ఞానమ్ భాషణం వాగ్విభూషణమ్!!

తా. కొంపెల్లవంశములో జన్మించిన సత్యనారాయణ మహోదయుని దర్శనమే వ్యాకరణజ్ఞానము. ఇక మాట్లాడితే అది వాగ్విభూషణమే!!

5. హృదయం సర్వదేహేఽపి వర్తతే యన్మహాత్మనః
కోటారాయ గురుం వన్దే తమహం మార్గదర్శినమ్!!

తా. ఏ మహాత్ముని శరీరమంతటా హృదయము నిండియున్నదో మార్గదర్శియైన ఆ గురుదేవులు కోటారావుగారిని నమస్కరించుచున్నాను.

6. నిమ్మగడ్డాన్వయోద్భూతః సుబ్రహ్మణ్యో గురూత్తమః
భారతీ తస్య జిహ్వాగ్రే నిత్యం నృత్యతి నృత్యతి!!

తా. నిమ్మగడ్డ వంశోద్భవుడైన సుబ్రహ్మణ్యుడు గురూత్తముడు. వారి నాలుక కొనపై భారతి నిత్యం నృత్యం చేయుచునే ఉండును.

7. శ్రీపాదాన్వయసంభూతౌ పితాపుత్రౌ గురూ మమ
లక్ష్మీనారాయణం మూలం రామకృష్ణం ఫలం భజే!!

తా. శ్రీపాద వంశంలో జన్మించిన తండ్రీ కొడుకులు ఇద్దరూ నాకు గురువులే. మూలమైన శ్రీలక్ష్మీనారాయణుని, ఫలరూపమైన రామకృష్ణుని సేవించెదను.

8. సంస్కృతాన్ధ్రాంగ్లభాషాణాం పఠనే పాఠనేఽపిచ
నిస్తులా ప్రతిభా యస్య సోమయాజీ స మే గురుః!!

తా. సంస్కృత ఆంధ్ర ఆంగ్లభాషల పఠన పాఠనములలో ఎవరి ప్రతిభ సాటిలేనిదో అట్టి సోమయాజులు గారు నా గురుదేవులు.

9. మిత్రమ్ గురురభూత్ చిత్రమ్ సౌజన్యాది గుణాచ్యుతః
రామరాజస్సమే మిత్రః చిత్తాబ్జానన్దకారకః!!

తా. నా మిత్రుడే నాకు గురువగుట చిత్రము. సౌజాన్యాది గుణములలో అచ్యుతుడైన రామరాజు నా మానస పద్మానికి ఆనందం కలిగించే మిత్రుడు(సూర్యుడు)

10. సంస్కృతే శాస్త్రసాహిత్యే యయా దత్తే ముదా మమ
తామన్నపూర్ణాం వన్దేఽహం వాత్సల్యసుగుణాత్మికామ్!!

తా. సంస్కృతశాస్త్రసాహిత్యాలు రెండూ ఎవరు నాకు ఆనందముగా అందించారో, వాత్సల్యమనే సుగుణముతో కూడిన ఆ అన్నపూర్ణమ్మను నమస్కరించుచున్నాను.

11. సర్వజ్ఞో దేవభాషాయాం కూర్మనాథో గురూత్తమః
వన్దేఽహం కౌముదీ యేన దర్శితాద్యా సమఞ్చితా!!

తా. మొట్టమొదటగా గొప్పదైన కౌముది(వెన్నెల, సంస్కృతవ్యాకరణము)ఎవరిచేత నాకు చూపించబడినదో అట్టి గురూత్తముడు, దేవభాషయందు సర్వజ్ఞుడునైన కూర్మనాథశాస్త్రిగారిని నమస్కరించుచున్నాను.

12. బహుభాషాసు శాస్త్రేషు ప్రజ్ఞావాన్ శిష్యవత్సలః
గోపాలకృష్ణమాచార్యో నిస్తులం మమ దైవతమ్!!

తా. బహుభాషలయందును, అనేక శాస్త్రములయందును ప్రజ్ఞావంతుడు, శిష్యవత్సలుడు అయిన శ్రీమాన్ అత్తిలి గోపాలకృష్ణమాచార్యులు నాకు సాటిలేని దైవము.

13. రావూర్యన్వయ వేఙ్కటేశ కవితా మన్దాకినీవాహినీ
పుణ్యస్నానఫలేన శిష్యనిచయే నైకే మహాపణ్డితాః
సఞ్జాతాః కవయో వధానధనినో వైమర్శకాగ్రేసరాః
తం ప్రాతస్స్మరణీయమేవ హృదయే ధ్యాత్వా జయామ్యన్వహమ్!

తా. రావూరి వేంకటేశ్వరుని కవితామందాకినీప్రవాహములో పుణ్యస్నానము చేసిన శిష్యబృందములో ఎందరో మహాపండితులయ్యారు. మఱెందరో కవులయ్యారు. ఇంకెందరో అవధానధనులయ్యారు. మఱియు చాలమంది విమర్శనాగ్రేసరులయ్యారు. అటువంటి ప్రాతస్స్మరణీయుని నిత్యము హృదయమున ధ్యానించి, జయించుచున్నాను.

ఆశీస్సుమస్తబకము

ఆచార్య కొంపెల్ల రామసూర్యనారాయణ

రాష్ట్రీయ సంస్కృతవిద్యాపీఠం

తిరుపతి.

చి.కడిమిళ్ళ వరప్రసాద్ ముప్ఫై యేండ్ల పైబడి అష్టావధానిగా, శతావధానిగా, సహస్రావధానిగా, గురుసహస్రావధానిగా లోకంలో కీర్తిప్రతిష్ఠలను ఆర్జించిన కవి. అవధాని కాకముందునుంచి నాకు శిష్యుడు. ఈ వజ్రకిరీటాలు అతనిని ఇంకా అలంకరించని సమయంలో అతడు వినయవంతుడు. ఈ అలంకారాలన్నీ అతనిని గర్విష్ఠిని చెయ్యాలి. కాని ఒక్కొక్క అలంకారమూ అతనిని పూర్వంకంటె వినయవంతుడిని, సంస్కారవంతుడినీ చేసాయి. ఇది కేవలం నా మాటలలోనే కాదు, అతని మాటల్లోనూ, చేతల్లోనూ, అతని మనస్సులోను కొలువు తీరిన విషయమే. ఆ వినయసంస్కారానికి అక్షరరూపమే ఈ కృతి.

జగత్తులో ఎందరిదగ్గర ఎందరు ఉపకారాలు పొందలేదు కనక. అందరూ అందరినీ గుర్తుంచుకోవడం, అందుకని కృతజ్ఞతను ప్రకటించడం ఎక్కడ జరుగుతోంది గనుక. మరీ గొప్పవాడైన వ్యక్తి కృతజ్ఞతా ప్రకటనాన్ని తనస్థాయికి తగనిదానిని గాను, లేదా తనకు తక్కువతనాన్ని కలిగించే విషయంగాను భావించడం లోకంలో లేని విషయమేమీ కాదు. కృతజ్ఞత చూపించకపోతే పోయె. కృతఘ్నత చూపించకుండా ఉంటే అదే పదివేలు. ఇవాళ అటువంటి కృతఘ్నులకుకూడ లోటు లేదు ఈ లోకంలో. ఇప్పుడతడు తాను పుట్టిన ఊరికి, ఆ ఊరిపెద్దలకీ, తాను చదువుకున్న ఊరికీ, తాను చదువుకున్న గురువులకీ, తన స్నేహితులకీ, జన్మవంశానికీ, విద్యావంశానికీ, పంచిపెట్టగలిగినంత ప్రతిష్ఠని కైవసం చేసుకున్నాడు. ఆ ప్రతిష్ఠనూ, ప్రతిష్ఠవల్ల కలిగే ఆనందాన్నీ వాళ్ళందరికీ పంచిపెట్టాలనే తపన ఈ పుస్తకంగా అక్షరాకృతి దాల్చిందని నాకనిపిస్తుంది.

సంస్కృతభావాలను సంస్కృతంలోనే అందించే ఈ ప్రయత్నం ముమ్మాటికీ శ్లాఘాస్పదమైనది. ఇతని గ్రంథరచనకు ఇదే గణపతిపూజ కాదు. ఇంతకుముందు కూడ సంస్కృతంలో ఒకటి రెండు పుస్తకాలను ఆవిష్కరించిన,

అవధానాలలోకూడా సంస్కృత సమస్యలనూ దత్తపదులనూ పూరించి ధారణ చేసిన క్షుణ్ణాధ్వనీనులు.

ఎంతటిభావమైనా ప్రసన్నంగాను, చమత్కారంగాను అందించగలగడం ఇతనికి పాలబుగ్గలనుండి అగ్గవైన విద్య. ఈ కృతిలోని శ్లోకాలన్నీ కృతజ్ఞతాకృతులు. మనసారా ప్రేమగా అర్పించిన సుగంధభరిత పూజాసుమాలు. చమత్కారమరందతుందిలాలు. దాసోஉహం ఈ పేరే చాలు కవిలో గూడు కట్టుకున్న కృతజ్ఞతాభావానికి నిలువెత్తు అద్దం. నాకు మరింత ఆనందమేమంటే కృతికర్త కడిమిళ్ళ వరప్రసాద్, అలాగే కృతిభర్త చట్లపల్లి జగన్మోహన్ ఇద్దరూ నాకు శిష్యులే. మామా అల్లుళ్ళిరువురూ నాకు శిష్యులు కావడం లోకంలో ఎవరికో కాని దక్కని అదృష్టం.

కృతేచ ప్రతికర్తవ్యం ఏష ధర్మస్సనాతనః అని, కృతజ్ఞత అనేది ఒక సనాతన ధర్మంగా సకల ప్రపంచంలోనూ ఆదరింపబడేది. ఆదరింపవలసినది. పద్మాలు తమను వికసింపజేసిన సూర్యుడు అస్తమించే వేళ దుఃఖాక్రాంతమై చిన్నబుచ్చుకోవడం, చంద్రుడు అస్తమిస్తే కలువలు ఖేదపడడం చూస్తే సనాతనధర్మం స్థావరజంగమాత్మక సకల ప్రపంచంలోను అనుష్ఠింపబడుతున్నట్లు గోచరిస్తుంది. అందువల్ల మానవజాతిలో ఇది ఉంటే సద్గుణం కాదేమో కాని, లేకుంటే మాత్రం దుర్గుణమే. కృతజ్ఞత ఉన్నవారికెల్లా కవి దాసోஉ హం అంటూ రచించిన ఈ పుస్తకం అందరిలోనూ కృతజ్ఞతాభావాన్ని పాదుకొల్పాలని ఆశిస్తూ, ఈ కవి వ్రాసిన

దాసోஉహమన్వహం తేషాం యేషాం చేతస్సరోవరే
కృతజ్ఞతాసరోజాని వికసన్తి పునఃపునః!!

అనే శ్లోకాన్ని ఉదహరిస్తూ కవినాశీర్వదిస్తూ ముగిస్తున్నాను.

ఇట్లు

రామసూర్యనారాయణ

తిరుపతి

11.1.11

దాసో-హమను బుద్ధి అహంకారమును తొలగించును

దోర్బల ప్రభాకరశర్మ
కొవ్వూరు.

ప్రస్తావపఞ్చకము

1. భారతికి(తల్లికి)వాహనమైన రాజహంసమా! హంసస్వరూపమైన కడిమిళ్ళ వంశమునకు చిత్తశాంతిని ప్రసాదించువాడా! వరప్రసాదా! కడిమిళ్ళా! కవులలో హంసమా! సర్వోత్తమముగా ప్రకాశించుము.

2. తాము పంపిన శతశ్లోకవిభూషిత దాసోఽహమను కావ్యము చేరినది. చూచి, సమగ్రముగా దాసోఽ హమైతినని భావించితిని.

3. ఈ కావ్యము హృదయమున భక్తిని పెంచినది. బుద్ధిలో శక్తిని కలిగించినది. చేతికి ముక్తినందించినది. మంచివానియందాసక్తిని ప్రసరింపజేసినది.

4. దాసోఽహమను క్రమవ్యవస్థ లేని వానిని క్రమవంతుని జేసి, క్రమశిక్షణ గలవానిని జేసితివి. నిరతము శోకసంతతి గల మనిషిని శ్లోక(పుణ్యకీర్తి)సంతతి గల మనీషిగా సజ్జనునిగా నొనర్చితివి.

5. మీనుండి ఆవిర్భవించిన దాసోఽ హమను కలభాషిణి యగు కృతికన్య జగన్మోహనుని సాంగత్యముచే జగత్తును తప్పక మోహింపజేయును.

అనుకృతి నవకము

1. దాసోఽహమను బుద్ధి అహంకారమును తొలగించును. అసూయ అను రాత్రిని హరించు ఆ బుద్ధికిదే వందనము.

2. దాసోఽ హమను చక్కని విశ్వాసపూర్ణభావముతో నిండిన మనస్సు గలవారలకు, వినయవంతులకు, నీతిసంపన్నులకు, నిర్దోషులకు, నిష్పాపులకు మనము(మేము) ఎల్లప్పుడు కృతజ్ఞులము.

3. కావ్యమున దాసోఽ హమను శబ్దముచే సమాజమందు గురులయందు, హితులపట్ల, అంతటా కృతజ్ఞతాభావమే సారింపబడినది.

4. దాసోఽ హమనుచు వంచనావ్యాపారమొనర్చువారికిని, చిత్తమున చాంచల్యదోషమున్నవారికిని ఈ శతకము ఔషధము.

5. దాసోఽహమనునది ద్వైతము కాదు, అద్వైతమును కాదు, రెండునూ కాదు, రెండునూ కావనియు కాదు . ఆలోచించువారికి, తెలిసినవారికి దాసోఽహమనునది సర్వదా సోఽహమైన సచ్చిదానందమే.

6. దాసోఽహమనునది గొప్ప ఔన్నత్యము కాదు. చిన్న న్యూనత్వమును కాదు. రెండును కాదు. సమత్వము కాదు. అసమత్వమును కాదు. అది సర్వకామప్రదమైన కదమ్బము. విశిష్టమైన కడిమిచెట్టు.

7. దాసోఽహమను శబ్దము ఒక అనుగ్రహము. ఒక వరము. ఒక సర్వేశ్వరము. అది కదంబమును (కడిమిని) ఆశ్రయించిన ఆ వంశీయులందరకును ఉపాసించువారందరికిని పరమాశ్రయము. శ్రీలలితను హరిగా, అఖిలముగా, కల్పవృక్షముగా ఉపాసించువారి కులమున ఆ దాసోఽహమను శబ్దము వరప్రసాదము.

8. సర్వాత్మకుడైన పరమాత్మకు దాసుడనని మీరు సంతోషించితిరి. ఏమియు ఆవశ్యకము కాదని, లేదని నేనును దాసో౽హమని సంతసించితిని.

9. దాసో౽హమని పూర్ణమైనారు మీరు. నింపబడినారు. (నేనును) దాసో హమని పూర్ణులమై పారమును చేరినాము (ను).

ఆశంసా చతుష్టయము

1. ఓ సుకవీ! సంస్కృతాంధ్రములందు, వచనమునందును, కవితావిషయమున మీ ప్రయత్నము సఫలమైనది. ఆ కావ్యభారతి మిమ్ము కాపాడుగాక!

2. మీ కావ్యముచే దేశమున ధర్మమున, ప్రాణిసమూహమున, కవిఋషిమౌనిబృందమున, భారతీయవాఙ్మయమునను సర్వాత్మనా ప్రీతి కలిగింపబడినది.

3. తమ సరళమైన ఈ కృతిచే సంస్కృతమున ప్రీతి పెరుగును. చదువువాడు సహృదయుడు సంస్కృతమున తప్పక మాట్లాడగలడు. అట్టి సామర్థ్యమునొందును.

4. తల్లిదండ్రులు, పిల్లలు, శిష్యులు మీ కుటుంబమంతయు కవి (కవిమయము). సహృదయము. సారస్వతమయము. కావున ఇది ఇట్లే పారంపర్యముగా ఎదుగుగాక!

భవదీయ

ప్రభాకరశర్మ

కృతిపతిః

శ్రీ చెట్లపల్లి జగన్మోహనః

విశ్రాంతసంస్కృతభాషోపాధ్యాయః

ఆంధ్రప్రదేశే పశ్చిమగోదావరీమండలే భీమవర పురవాసీ

---

1. చెట్లపల్ల్యన్వయే జాతో జగన్మోహన నామకః

పండితోఽపి చ నిర్గర్వీ సౌహార్దం తస్య భూషణమ్!!

తా. చట్లపల్లి వంశమునందు జన్మించిన జగన్మోహన నామధేయుడు పండితుడయ్యును గర్వము లేనివాడు. స్నేహగుణమే వానికి అలంకారము.

2. మిత్రహృత్పద్మమిత్రత్వం యస్య వాచి ప్రవర్తతే

చైతన్యదాయీ సర్వేషాం స జగన్మోహనో బుధః!!

తా. మిత్రుల హృదయములనే పద్మములను వికసింపజేయగల మిత్రలక్షణము(సూర్యలక్షణము) ఎవని వాక్కునందు ప్రవర్తిల్లునో అతడే జగన్మోహన పండితుడు. అందరికిని చైతన్యమును అందించువాడు.

3. దివారాత్రం యస్య హాసే కౌముదీ పరివర్తతే

ప్రేమపీయూషసందాయీ స జగన్మోహనో విధుః!!

తా. ఎవని నవ్వులో పగలు రాత్రి అనే భేదం లేకుండగా వెన్నెల కురియునో (కౌముది యనగా సంస్కృతవ్యాకరణశాస్త్రము.), ప్రేమ అనే అమృతాన్ని అందించు ఆ చంద్రుడు జగన్మోహనుడు.

4. దాసోఽహం కృతికన్యేయం సఙ్కల్పతనయా మమ
శ్రీజగన్మోహనార్ధాఙ్గీ భూత్వా సమ్మాన్యతాం గతా!!

తా. దాసోఽహమ్- అను పేరుగల ఈ కృతికన్య నా సంకల్పతనయ. ఇది శ్రీజగన్మోహనునకు అర్ధాంగియై సమ్మాన్యతను పొందినది.

5. తారాస్సన్తు సహస్రశోఽమ్బరతలే రాకాశశీ కాన్తిమాన్
భాషాస్సన్తు ముఖే ముఖే బహువిధా గీర్వాణవాణ్యుత్తమా
తద్భాషాంబుజజాతదివ్యమకరన్దాస్వాదనానన్దినమ్
సారఙ్గం పరమేశ్వరశ్శుభదృశా పశ్యేజ్జగన్మోహనమ్!!

తా. ఆకాశంలో ఎన్ని తారకలు ఉన్నా పూర్ణిమా చంద్రుడే ప్రకాశవంతుడు. అందరి నోళ్ళల్లో ఎన్ని రకాల భాషలు ఉన్నా సంస్కృతభాష మాత్రమే ఉత్తమమైనది. అటువంటి ఉత్తమమైన సంస్కృతభాష అనే పద్మమునుండి ఉద్భవించే దివ్యమైన మకరందమును ఆస్వాదించి ఆనందించే తుమ్మెదవంటి జగన్మోహనుని పరమేశ్వరుడు శుభదృష్టితో చూచుగాక.

కృతికర్తా
గురుసహస్రావధానీ
డా.కడిమిళ్ళ వరప్రసాదః
దూరవాణీ. **9247879606.**

నరసాపురమ్,
2010.

అనుష్ఠానమ్

1. వేద సువర్ణ విభూషిత భూమిః
దేవనదీరస రఞ్జితభూమిః
శీతనగేశ్వర రక్షితభూమిః
భాగ్యవతీ ఖలు భారతభూమిః!!

2. వాల్మీకిరేవ జగతః కవితావిధాతా
యేనాక్షరా మధురరామకథా ప్రవృత్తా
తల్లేఖనీసురతరుప్రసవాభిజాతామ్
దివ్యాం సుధాం పిబతి భారతభూమిరేషా!!

3. శ్రీరామో మమ దేవతా రఘువర స్సత్యవ్రతో ధార్మికః
వైదేహీ హృదయారవిన్ద మధుపో వన్దారుకల్పద్రుమః
నిత్యం సత్కవి చిత్తకేకిమధురో వర్షాఘనశ్యామలః
శిష్టానామభయఙ్కరః కుజనహా కోదణ్డధారీ హరిః!!

4. యన్నామస్మరణేన సర్వజనతా పాపాటవీ దహ్యతే
యన్నామస్మరణేన సంసృతి మహావారాశిరుత్తార్యతే
యన్నామస్మరణేన ముక్తివనితా గాఢం సమాలిఙ్గతే
తద్రామస్య పదామ్బుజాత రజసా లోకస్సదా జీయతే!!

5. యేనైవ శ్రుతిమాన్ బభూవ హనుమాన్ శ్రీయాజ్ఞవల్క్యో మునిః
శ్రీరామో జితరావణో రణతలే కున్తీసుతశ్చాన్నదః
సత్రాజిన్నరపాలకశ్చ మణిమాన్ కృష్ణాచ సంరక్షితా
తం సూర్యం ప్రణమామ్యహం త్రిజగతీ గాఢాన్ధకారాపహమ్!!

దాసో-హమ్

1. దాసోఽహం గురుదేవానాముత్తమజ్ఞానదాయినామ్
వాత్సల్యపరిపూర్ణానామన్వహం హితభాషిణామ్!!

తా. ఉత్తమమైన జ్ఞానాన్ని ఇచ్చేవారు, వాత్సల్యంతో నిండినవారు, ఎల్లప్పుడూ హితమునే పలికేవారూ అయిన గురుదేవులకు నేను దాసుడను.

2. దాసోఽహం జ్ఞానపూర్ణానాం గురూణాం కలభాషిణామ్
యేషాం వాత్సల్యపీయూషం లోకవర్ధనకారణమ్!!

తా. ఎవరి వాత్సల్యమనే అమృతము లోకము వృద్ధి పొందుటకు కారణమగుచున్నదో, అటువంటి అవ్యక్తమధురముగా మాట్లాడు జ్ఞానపూర్ణులైన గురువలకు నేను దాసుడను.

3. దాసోఽహం దేవమౌనేశ్చ నారదస్య మహాత్మనః
రామాయణకథాగానే వాల్మీకిర్యేన చోదితః!!

తా. రామాయణమును పలికేందుకు వాల్మీకి ఎవనిచే ప్రేరేపింపబడెనో అట్టి మహాత్ముడు, దేవమౌని అయిన నారదునకు నేను దాసుడను.

4. దాసోఽహమేవ దేవర్షేః యస్య ప్రేరణయా ముదా
వ్యాసో భాగవతం సృష్ట్వా శాన్తిం చేతసి లబ్ధవాన్!!

తా. ఎవరి ప్రేరణచే సంతోషముతో వ్యాసుడు భాగవతాన్ని సృజించి, మనశ్శాంతిని పొందాడో అటువంటి దేవర్షియైన నారదునకు నేను దాసుడను.

5. దాసోఽహం గురురాజస్య సాందీపనిమహాఋషేః
యస్యైవ శిక్షణే కృష్ణో జగద్గురురభూత్ పురా!!

తా. పూర్వం ఎవరి శిక్షణలో కృష్ణుడు జగద్గురువు అయ్యాడో అటువంటి గురురాజైన సాందీపని మహర్షికి నేను దాసుడను

6. దాసోఽహం సురభారత్యాస్త్రయీ యత్ర ప్రవర్తతే
వర్తన్తే యత్ర శాస్త్రాణి జ్ఞానం యత్ర ప్రదీప్యతే!!

తా. ఎక్కడైతే వేదములు ప్రవర్తించుచున్నవో, శాస్త్రములన్నీ ఎక్కడ ఉన్నాయో, ఎందు జ్ఞానం ప్రకాశమానమవుతోందో అటువంటి దేవభాషయైన సంస్కృతమునకు నేను దాసుడను.

7. దాసోఽ హం కవిపూజ్యానామక్షరాద్భుతశిల్పినామ్
రసరాజ్యప్రణేతౄణాం జగదానన్దదాయినామ్

తా. అక్షరాలతో శిల్పాలను నిర్మించే అద్భుత శిల్పులు, రసరాజ్యాన్ని శాసించువారు, ప్రపంచానికి ఆనందాన్ని ఇచ్చేవారు అయిన పూజ్యులైన కవులకు నేను దాసుడను.

8. దాసోఽ హం ఖలు మత్స్యానాం యేషాం వంశే జగత్పతిః
ఆవిర్భూయ హి వేదానాం రక్షణం కృతవాన్ పురా!!

తా. జగత్పతియైన భగవానుడు పూర్వకాలంలో ఏజాతియందు ఆవిర్భవించి, వేదాలను రక్షించాడో అటువంటి మత్స్యములకు నేను దాసుడను.

9. దాసోఽ హం కూర్మజాతేశ్చ యద్రూపేణ మహాహరిః
మన్థరాద్రిభరం భృత్వా దేవతానాం సుధాం దదౌ!!

తా. ఏ జాతియందు మహావిష్ణువు ఉద్భవించి, మంథరపర్వత భారాన్ని భరించి, దేవతలకు అమృతాన్ని ఇచ్చాడో అటువంటి కూర్మజాతికి నేను దాసుడను.

10. దాసోఽహం చ వరాహస్య యస్యరూపేణ మాధవః
రక్షణం కృతవాన్ భూమేః రాక్షసాద్ ఘోరకర్మణః!!

తా. ఘోరకర్ముడైన రాక్షసుడు హిరణ్యాక్షుని బారినుండి భూమిని రక్షించేందుకు మాధవుడు ఏరూపాన్ని ధరించాడో అటువంటు మహావరాహానికి నేను దాసుడను.

11. దాసోఽహం మృగరాజస్య హరిర్దేవో యదాననః
హిరణ్యకశిపుం ఘోరం జఘాన సురవైరిణమ్!!

తా. ఏ శిరస్సును ధరించి శ్రీహరి ఘోరరాక్షసుడైన హిరణ్యకశిపును సంహరించెనో అటువంటి మృగరాజునకు నేను దాసుడను.

12. దాసో౽హం వామనస్యాపి దివ్యసన్దేశదాయినః
కాలాగమనపర్యన్తం యస్యౌన్నత్యం నదర్శితమ్!!

తా. అనుకూలమైన సమయం వచ్చేవరకు తన ఔన్నత్యాన్ని ప్రదర్శించరాదనే దివ్యసందేశాన్ని లోకానికి అందించిన వామనమూర్తికి నేను దాసుడను.

13. దాసో౽హం జామదగ్న్యస్య హరేః పరశుధారిణః
సహస్రబాహవో యేన ఖండితాస్సమరాఙ్గణే!!

తా. అన్యాయంగా తన తండ్రిని చంపిన కార్తవీర్యార్జునిని వేయి చేతులను సమరాంగణంలో నరికివైచిన జమదగ్ని కుమారుడు పరశురామునికి నేను దాసుడను.

14. దాసో౽హం క్షితిజాజానేః కేవలం త్యాగశీలినః
ప్రజాశాసనబద్ధస్య త్యక్తదారస్య భూపతేః!!

తా. ప్రజాశాసనబద్ధుడై తన ప్రియభార్యనుకూడా విడిచిపెట్టిన భూపతి, భూజాత సీతాదేవిభర్త కేవలత్యాగశీలి అయిన శ్రీరామచంద్రునకు నేను దాసుడను.

15. దాసో౽హం రామచంద్రస్య యేన ధర్మః ప్రతిష్ఠితః
తద్ధర్మ రక్షణాయైవ ప్రస్థితః కాననం ప్రతి!!

తా. ఎవనిచే ధర్మము ప్రతిష్ఠింపబడినదో ఆ రామచంద్రునకు నేను దాసుడను. ఆ ధర్మరక్షణముకొఱకే ఆతడు కాననములకు ఏగెను.

16. దాసో౽ హం రామచంద్రస్య దివ్యయోః పదపద్మయోః
యయో రజఃకణేనైవ కాన్తాభూత్ కఠినా శిలా!!

తా. వేటి ధూళికణముచేతనే కఠినమైన శిల కాంతగా మారిపోయినదో, అటువంటి రామచంద్రుని పాదపద్మములకు నేను దాసుడను.

17. దాసో౽హం రామచన్ద్రస్య స్థిరకీర్తిప్రదాయినః
సేవయా యస్య దైవత్వం కపిరాజో౽పి లబ్ధవాన్!!

తా. ఎవని సేవవలన కపిరాజునకు కూడ దైవత్వము లభించినదో అటువంటి స్థిరకీర్తి ప్రదాత అయిన రామచంద్రునకు నేను దాసుడను.

18. దాసోఽహమేకవీరస్య శ్రీరామస్య నృణాం పతేః
యేనైవ దైత్యరాజేన్ద్రో దశకంఠోఽపి నిర్జితః!!

తా. ఎవనిచే పదికంఠములు కలిగిన రాక్షసేంద్రుడు నిర్జింపబడెనో అట్టి మానవపతియు, ఏకవీరుడు అయిన రామచంద్రునకు నేను దాసుడను.

19. దాసోఽహం వాసుదేవస్య గోవిన్దస్య జగద్గురోః
వేదాన్తాబ్ధిభవా గీతా యన్ముఖామ్భోజనిస్సృతా!!

తా. వేదాంతసముద్రమునుండి ఉద్భవించిన భగవద్గీత ఎవని ముఖపద్మమునుండి జాలువారినదో అట్టి జగద్గురువు, గోవిందుడు అయిన వాసుదేవునకు నేను దాసుడను.

20. దాసోఽహం వాసుదేవస్య మిత్రధర్మస్వరూపిణః
సమర్చితకుచేలస్య ప్రేమపీయూషదాయినః!!

తా. కుచేలుని సమర్చించినవాడు, ప్రేమామృతమును పంచినవాడు, మిత్రధర్మస్వరూపి అయిన వాసుదేవునకు నేను దాసుడను.

21. దాసోఽహం వాసుదేవస్య యోషిల్లోకహితైషిణః
యేన దత్తాని వాసాంసి పాఞ్చాలీమానరక్షణే!!

తా. పాంచాలీ మానరక్షణ సందర్భంలో ఎవనిచే వస్త్రములు ఇవ్వబడ్డాయో, స్త్రీల హితమును కోరుకొనే అట్టి వాసుదేవునకు నేను దాసుడను.

22. దాసోఽహం గోపబాలస్య యస్యాఙ్గుల్యా గిరిర్ధృతః
రక్షితా యేన గోపాలాః గావశ్చ పరిరక్షితాః!!

తా. ఎవని చేతివ్రేలితో గోవర్ధన పర్వతము ధరింపబడి గోపాలురు రక్షింపబడిరో, గోవులుకూడ రక్షింపబడినవో అట్టి గోపబాలునికి నేను దాసుడను.

23. దాసోఽహం బుద్ధదేవస్య యేన హింసా తిరస్కృతా
శాన్తిదీపేన లోకేఽస్మిన్ మోక్షమార్గః ప్రదర్శితః!!

తా. ఎవనిచే హింస తిరస్కరింపబడినదో, ఎవనిచే ఈలోకములో శాంతిదీపముద్వారా మోక్షమార్గము ప్రదర్శింపబడినదో అట్టి బుద్ధదేవునికి నేను దాసుడను.

24. దాసోఽహం కల్కిదేవస్య భావిని ప్రభవిష్యతః
యశ్శ్వేతహయమారుహ్య కరిష్యతి భువం శివామ్!!

తా. రానున్న కాలములో తెల్లని గుఱ్ఱమును అధిరోహించి, ఎవరు భూమిని మంగళాత్మకము కావించునో అట్టి కల్కిదేవునకు నేను దాసుడను.

25. దాసోఽహం వేదవిద్యాయా లోకే వర్ధితసంస్కృతేః
ధర్మార్థ కామ మోక్షాణాం సిద్ధిదాయా నిరంతరమ్!!

తా. ధర్మార్థకామమోక్షములను ఏది సిద్ధింపజేయుచున్నదో, దేనివలన లోకమునందు సంస్కృతి వృద్ధి పొందింపబడినదో అటువంటి వేదవిద్యకు నేను దాసుడను.

26. దాసోఽహం సతతం భూమేః సర్వేషామపి జీవినామ్
పౌష్టికాహార దాయిన్యాః ప్రాణదాయా నిరంతరమ్!!

తా. అన్నిజీవులకు పౌష్టికమైన ఆహారమును ప్రసాదించి, నిరంతరముగా ప్రాణములను నిలబెట్టుచున్న భూమికి ఎల్లపుడు నేను దాసుడను.

27. దాసోఽహం జలరూపస్య దైవతస్య నిరంతరమ్
యం వినా ప్రాణిలోకస్య జీవికా నహి దృశ్యతే!!

తా. ఏది లేకుంటే ప్రాణిలోకమునకు బ్రతుకు కనిపించదో అట్టి జలరూపదైవమునకు నింతరము నేను దాసుడను.

28. దాసో ఽహమగ్నిదేవస్య జీవచైతన్య దాయినః
యేనైవ భుక్త ఆహారో జీర్ణో భవతి కుక్షిషు!!

తా. ఎవనిచే భుజించిన ఆహారము కడుపులో జీర్ణమగుచున్నదో అటువంటి, జీవులకు చైతన్యమును ప్రసాదించునట్టి అగ్నిదేవునకు నేను దాసుడను.

29. దాసోఽహం వాయుదేవస్య సర్వేషాం తనుచారిణః
యం వినా నహి లోకోఽయం ముహూర్తమపి జీవతి!!

తా. ఎవరు లేకున్నచో ఈ లోకం ముహూర్తకాలం కూడా జీవించలేదో, అందరి శరీరములయందు సంచరించునదెవరో అట్టి వాయుదేవునకు నేను దాసుడను.

30. దాసోఽహం గగనస్యాపి సూర్యచంద్రౌచ తారకాః
విహరంతి సదా యత్ర సంహరంతి తమాంసిచ!!

తా. సూర్యచంద్రులు. తారకలు ఎల్లపుడు ఎక్కడ విహరించి చీకట్లను సంహరించుట జరుగుచున్నదో అటువంటి ఆకాశమునకు నేను దాసుడను.

31. దాసోఽహం మునిముఖ్యానామ్ శాస్త్రవాఙ్మయదాయినామ్
యైరేవ భారతీ భూమిః జ్ఞానభూమిరితి స్మృతా!!

తా. ఎవరిచేత ఈ భారతభూమి జ్ఞానభూమిగా పేరుగాంచినదో, శాస్త్రవాఙ్మయాన్ని లోకానికి అందించిన ఆ మునిశ్రేష్ఠులకు నేను దాసుడను.

32. దాసోఽహం కృషికర్తౄణామ్ లోకానామన్నదాయినామ్
స్వేదాభిషిక్త భూమీనామ్ క్షుదగ్నే రసవర్షిణామ్!!

తా. చెమటతో భూమిని అభిషేకించి, లోకానికి అన్నమును ప్రసాదించి, ఆకలి అనే అగ్నిని శాంతింపజేసే రసవర్షమువంటివారైన కర్షకులకు నేను దాసుడను.

33. దాసోऽహం సైనికాగ్రాణామ్ దేశాంచల నివాసినామ్

యేషాం త్యాగవ్రతేనైవ మాతృభూమి స్సురక్షితా!!

తా. దేశపు సరిహద్దులలో నివసించే ఎవరి త్యాగవ్రతముతో మాతృభూమి రక్షింపబడుచున్నదో ఆ సైనిక శ్రేష్ఠులకు నేను దాసుడను.

34. దాసో ऽహం వైద్యరాజానామ్ ప్రాణరక్షణశీలినామ్

యేషాంహి సేవయా లోకే రుగ్మతా పరిధావతి!!

తా. ఎవరి సేవవలన లోకములో వ్యాధి పరుగెత్తి పారిపోవుచున్నదో, ప్రాణరక్షణమే శీలముగా కలిగిన అట్టి వైద్యరాజులకు నేను దాసుడను.

35. దాసో ऽహం మాతృదేవీనామ్ సర్వేషామపి జీవినామ్

యాసాం గర్భాలయ స్థాన మాద్యం భవతి భూషితమ్!!

తా. జీవులందరికి ఎవరి గర్భాలయము మునుముందుగా అలంకరించిన స్థానము అగుచున్నదో అట్టి మాతృదేవులకు నేను దాసుడను.

36. దాసోऽ హం మాతృమూర్తీనామ్ సర్వేషాంచ కళావిదామ్

యాసాముత్సంగ ఏవాద్యా వేదీ భవతి భూషితా!!

తా. ఎవరి ఒడి కళాకారులందరికి మొదటి అలంకృత వేదిక అగుచున్నదో అట్టి మాతృమూర్తులకు నేను దాసుడను.

37. దాసోऽహం త్యాగశీలానామ్ మాతృదేశాభిమానినామ్

యేషాం త్యాగఫలేనైవ స్వాతంత్ర్యం సముపార్జితమ్!!

తా. ఎవరి త్యాగఫలముచేత స్వాతంత్ర్యము సంపాదింపబడినదో అట్టి మాతృదేశాభిమానులైన త్యాగశీలురకు నేను దాసుడను.

38. దాసోఽహం మాతృదేశస్య భారతాఖ్యస్య సంతతమ్
పుణ్యభూమిరితి ఖ్యాతి ర్యస్యైవ వర్తతే భువి!!

తా. ఈ భూమండలములో దేనికి పుణ్యభూమి అనే ఖ్యాతి ఏర్పడినదో
అట్టి నా మాతృభూమియైన భారతదేశమునకు ఎల్లపుడు నేను దాసుడను.

39. దాసోఽహం భారతీయానాం సర్వేషాం పితురన్వహమ్
యస్య నాయకతా శక్త్యా స్వాతంత్ర్యం సముపార్జితమ్!!

తా. ఎవరి నాయకత్వశక్తిచేత స్వాతంత్ర్యం సముపార్జింపబడినదో,
భారతీయులందరికి తండ్రియైన ఆ జాతిపితకు ఎల్లపుడు నేను దాసుడను.

40. దాసోఽ హం యోగినాం నిత్యం కాషాయాంబరధారిణామ్
సత్యేన తపసా యేషాం లోకో భవతి రక్షితః!!

తా. ఏ సన్యాసాశ్రమవాసుల సత్యమైన తపస్సుచేత ఈ లోకము
రక్షింపబడుచున్నదో ఆట్టి యోగులకు నిత్యము నేను దాసుడను.

41. దాసో ఽహం వ్యాసదేవస్య వేదవిద్యా విభాగినః
యేనైవ పంచమో వేదః సృష్టస్సర్వరసాత్మకః!!

తా. ఎవనిచే సర్వరసాత్మకముగా పంచమవేదము(మహాభారతము)
సృష్టింపబడినదో, వేదవిద్యను విభాగముచేసిన ఆ వ్యాసదేవునకు నేను
దాసుడను.

42. దాసోఽ హం కాళిదాసస్య కవితా విశ్వరూపిణః
యేన సంస్కృత సాహిత్యం సర్వధా సమలంకృతమ్!!

తా. ఎవనిచే సంస్కృత సాహిత్యము అన్నివిధముల సమలంకరింపబడినదో
అటువంటి కవితా విశ్వరూపి కాళిదాసునకు నేను దాసుడను.

43. దాసోఽహం పంచకావ్యానామ్ యేషు భాతి సరస్వతీ
యేషాం పఠనమాత్రేణ నరో భవతి పండితః!!

తా. వేటిని చదివినంతమాత్రంచేతనే నరుడు పండితుడు కాగలడో, వేటియందు సరస్వతి ప్రకాశించుచున్నదో అటువంటి పంచకావ్యములకు (రఘువంశము, కుమారసంభవము, మేఘసందేశము, కిరాతార్జునీయము, శిశుపాలవధ) నేను దాసుడను.

44. దాసోఽహం తరురాజానామ్ లోకసేవైక శీలినామ్
యైర్వినా నాస్తి లోకేఽస్మిన్ క్షణకోలోఽపి జీవికా!!

తా. ఏవి లేకుంటే ఈ లోకంలో క్షణకాలముకూడ బ్రతుకు లేదో అటువంటి లోకసేవయే శీలముగా కలిగిన వృక్షరాజములకు నేను దాసుడను.

45. దాసోఽహం తరురాజానామ్ ప్రాణవాయు ప్రదాయినామ్
పత్రం పుష్పం ఫలం కాయః యేషాం లోకాయ కేవలమ్!!

తా. వేటి ఆకు, పుష్పము, ఫలము, చివరకు శరీరముకూడ లోకమునకే ఉపయోగపడుచున్నవో, ప్రాణవాయువును లోకులకు అందించుచున్న అట్టి గొప్ప వృక్షములకు నేను దాసుడను.

46. దాసోఽ హం గిరిరాజానామ్ సర్వేషాంచ మహీభృతామ్
యేషాం శరీరమాశ్రిత్య జాయతే బహుకాననమ్!!

తా. వేటి శరీరమును ఆశ్రయించుకొని ఎన్నో అడవులు పుట్టుచున్నవో, ఈ భూమిని మోయుచున్న గొప్ప పర్వతములకు అన్నింటికి నేను దాసుడను.

47. దాసో ఽహం కాలమేఘానామ్ ధరణ్యై రసవర్షిణామ్
యైరంభో లవణం పీత్వా దీయతే మధురం జలమ్!!

తా. సముద్రములోని ఉప్పునీటిని త్రాగి, తిరిగి భూమిపై వర్షించి, లోకమునకు తీయటి నీటిని అందించుచున్న కాలమేఘములకు నేను దాసుడను.

48. దాసోఽ హం పికరాజానామ్ కర్ణపీయూష దాయినామ్
యేషాం కుహూరుతం శ్రుత్వా కవీనాం జాయతే రసః!!

తా. వేటి కుహూరుతము వినుటచేత కవులయందు రసము పుట్టుచున్నదో, చెవులకు అమృతమునిచ్చే అట్టి గొప్ప కోయిలలకు నేను దాసుడను.

49. దాసోఽహం ఖలు ధేనూనామ్ యాసు తిష్ఠంతి దేవతాః
తృణం భుక్త్వా పయో దత్వా పూజ్యంతే సకలైర్జనైః!!

తా. ఏవి గడ్డి తిని, పాలను ఇచ్చి, జనులందరిచే పూజింపబడుచున్నవో, వేటియందు దేవతలు నివసించుచున్నారో అట్టి గోవులకు నేను దాసుడను.

50. దాసోఽహం సూర్యదేవస్య జగతః కర్మసాక్షిణః
యస్యైవ తేజసా లోకః చైతన్యమధిగచ్ఛతి!!

తా. ఎవని తేజస్సువల్ల లోకము చైతన్యమును పొందుచున్నదో, ప్రపంచమునకు కర్మసాక్షి అయిన ఆ సూర్యదేవునకు నేను దాసుడను.

51. దాసోఽహం ఖలు శీతాంశో స్సర్వారాధ్య సుధాతనోః
తీక్ష్ణం తేజస్సమాస్వాద్య శీతం తేజో దదాతి యః!!

తా. సూర్యునినుండి తీవ్రమైన తేజస్సును స్వీకరించి, చల్లని వెలుగులను అందించువాడు, అందరిచేత ఆరాధింపబడే అమృతమయమైన శరీరము కలవాడు అయిన శీతకిరణుడగు చంద్రునకు నేను దాసుడను.

52. దాసోఽహం భూమిపాలానామ్ నీతిమార్గాభిగామినామ్
యేషాంతు పాలనే లోకే వ్యవస్థా పరిరక్షితా!!

తా. ఎవరి పాలనలో లోక వ్యవస్థ పరిరక్షింపబడుచున్నదో నీతిమార్గంలో నడచే అటువంటి భూపాలకులకు నేను దాసుడను.

53. దాసోఽహం తంతువాయానామ్ చిత్రవస్త్ర ప్రదాయినామ్
యే కుర్వన్తి కళాశక్త్యా లోకమానాభిరక్షణమ్!!

తా. వారికి గల కళాశక్తితో లోకుల మానమును రక్షించుటకు చిత్రచిత్ర వస్త్రములను తయారుచేసి అందించుచున్న నేతపనివారికి నేను దాసుడను.

54. దాసోఽహం సామజాతస్య సంగీతస్య నిరంతరమ్
యస్య శ్రవణమాత్రేణ శిశుశ్చ పరిమోదతే!!

తా. ఏది విన్నంతమాత్రమున శిశువుకూడ ఆనందించుచున్నదో, సామవేదమునుండి పుట్టిన అట్టి సంగీతమునకు నేను నిరంతరము దాసుడను.

55. దాసోఽహం శిల్పిముఖ్యానా మపర బ్రహ్మణాం సదా
యేషామేవ కళాశక్త్యా దేవతా నేత్రగోచరాః!!

తా. ఎవరి కళాశక్తితో దేవతలరూపాలను కంటితో చూడగలుగుతున్నామో, అటువంటి అపరబ్రహ్మలైన శిల్పిశ్రేష్ఠులకు నేను దాసుడను.

56. దాసోఽహమేవ బాల్యస్య యస్మిన్ చింతా న వర్తతే
యత్ర స్వార్థపిశాచానామ్ నర్తనం నాభిదృశ్యతే!!

తా. ఎచ్చట స్వార్థపిశాచముల నాట్యం కనిపించదో, ఎక్కడ దుఃఖమనేదే ఉండదో అటువంటి బాల్యమునకు నేను దాసుడను.

57. దాసోஉహమేవ బాల్యస్య కేవలానంద దాయినః
యస్మిన్ న జాయతే శాఠ్యమ్ యత్ర సత్యం న వంచ్యతే!!

తా. ఎక్కడ సత్యము వంచింపబడదో, ఎక్కడ మోసము పుట్టదో, ఏది కేవలము ఆనందమును మాత్రమే ఇచ్చునో అటువంటి బాల్యమునకు నేను దాసుడను.

58. దాసోஉహమరవిందానామ్ భృంగానామాతిథేయినామ్
యాని పంకే జనిం ప్రాప్య దాతుం శక్తాని వై మధు!!

తా. ఏవి బురదలో పుట్టికూడ తేనెను ఇవ్వగలుగుచున్నవో, తుమ్మెదలకు ఆతిథ్యమునిచ్చు అటువంటి పద్మములకు నేను దాసుడను.

59. దాసోஉహమరవిందస్య యస్మిన్ జాతశ్చతుర్ముఖః
యదేవ పీఠం భారత్యాః స్థితా యత్రచ మాధవీ!!

తా. దేనియందు చతుర్ముఖుడైన బ్రహ్మ ఉదయించెనో, ఏది సరస్వతికి పీఠమో, లక్ష్మీదేవికూడ ఎందు ఉండునో అటువంటి పద్మమునకు నేను దాసుడను.

60. దాసోஉహం రామదూతస్య వాయుపుత్రస్య ధీమతః
యేనైవ ప్రకటితా నూనమ్ స్వామిభక్తి స్సమంచితా!!

తా. గొప్పదైన స్వామిభక్తి ఎవరిచే నిశ్చయముగా ప్రకటింపబడినదో, అటువంటి వాయుపుత్రుడైన రామదూత హనుమంతునకు నేను దాసుడను.

61. దాసోஉహం సత్యసంధస్య హరిశ్చంద్రస్య భూపతేః
త్యక్తం యేనచ సర్వస్వం సత్యాయైవతు కేవలమ్!!

తా. కేవలము సత్యముకొఱకే సర్వస్వము ఎవరిచే త్యాగము చేయబడినదో అటువంటి సత్యసంధుడైన హరిశ్చంద్రమహారాజునకు నేను దాసుడను.

62. దాసోఽహం సహచారిణ్యాః హరిశ్చంద్రమహీపతేః
తస్య సత్యగుణౌన్నత్యం లోకేఽస్మిన్ విశ్రుతం యయా!!

తా. ఎవరి సహకారముచేత హరిశ్చంద్రమహీపతియొక్క సత్యగుణ ఔన్నత్యం లోకంలో విస్తరింపబడిందో అటువంటి ఆయన ధర్మపత్ని చంద్రమతికి నేను దాసుడను.

63. దాసోఽహం శాస్త్రవేత్తౄణామ్ నిత్యశోధనశీలినామ్
యేషాం మేథాబలైర్నైవ లోకోఽయమభివర్ధతే!!

తా. ఎవరిమేధాబలమువలన ఈ లోకము అభివృద్ధి పొందుచున్నదో, అటువంటి నిత్యపరిశోధనాశీలురైన శాస్త్రవేత్తలకు నేను దాసుడను.

64. దాసోఽహం వృద్ధమూర్తీనామ్ చిరానుభవధారిణామ్
యేషామనుభవ జ్ఞానమ్ జగతీమభిరక్షతి!!

తా. ఎవరి అనుభవజ్ఞానం జగత్తును రక్షించుచున్నదో, అటువంటి చిరకాలానుభవధారులైన వృద్ధమూర్తులకు నేను దాసుడను.

65. దాసోఽహం పక్షిరాజస్య జటాయోస్త్యాగశీలినః
రక్షణే రామదారాణామ్ యేన త్యక్తంహి జీవితమ్!!

తా. రాముని భార్యను రక్షించే ప్రయత్నంలో తన జీవితాన్నే త్యాగం చేసిన త్యాగశీలియైన పక్షిరాజు జటాయువునకు నేను దాసుడను.

66. దాసోఽహం ప్రవరాఖ్యస్య నిష్ఠాప్రవరశీలినః
యేనాప్సరా మనోజ్ఞాంగీ తిరస్కృతా వరూధినీ!!

తా. మనోహరమైన అందం కలిగికూడా అప్సరస అయిన వరూధిని ఎవనిచే తిరస్కరింపబడినదో అటువంటి నిష్ఠాప్రవరశీలుడైన ప్రవరునకు నేను దాసుడను.

67. దాసోఽహమనసూయాయాః జితం మూర్తిత్రయం యయా
పాతివ్రత్యస్య మాహాత్మ్యమ్ ప్రపంచేఽస్మిన్ నిరూపితమ్!!

తా. ఎవరు త్రిమూర్తులను జయించి, పాతివ్రత్యమహిమను ప్రపంచములో నిరూపించెనో అటువంటి అనసూయాదేవికి నేను దాసుడను.

68. దాసోఽహం యువశక్తేశ్చ దేశసౌభాగ్యదాయకమ్
కర్మ నిర్వహణే యస్యాః వర్తతే హి సమర్థతా!!

తా. ఏ పనినైనా చేయగల సమర్థత దేనికి గలదో అటువంటి, దేశమునకు సౌభాగ్యమును అందింపగల యువశక్తికి నేను దాసుడను.

69. దాసోఽహం పితృపాదానామ్ సంతతేర్మార్గదర్శినామ్
యేషాం సూచనయా జాతిః పురోగమనశాలినీ!!

తా. ఎవరి సూచనతో జాతి ఎల్లపుడూ పురోగమించుచుండునో అట్టి నిత్యమార్గదర్శకులైన పితృపాదులకు (తండ్రిస్థానంలో ఉన్నవారికి) నేను దాసుడను.

70. దాసోఽహమాపగానాంచ యాభిస్తృష్ణా నివార్యతే
క్ష్మాతలే వర్ధతే సస్యమ్ దీయతేచ పవిత్రతా!!

తా. వేటిచేత దప్పిక నివారింపబడుచున్నదో, భూతలమున వేటిచే పంటలు పండుచున్నవో, పవిత్రత వేటిచే కల్పించబడుచున్నదో అటువంటి నదులకు నేను దాసుడను.

71. దాసోఽహం ప్రకృతేర్మానమ్ యస్యాస్తు సేవయా సదా
జీవంతి ప్రాణినస్సర్వే సర్వదేశేషు సర్వధా!!

తా. దేనిని సేవించుటచే సర్వదేశములందలి ప్రాణులన్నియు అన్నివిధములుగా జీవించుచున్నవో, అటువంటి ప్రకృతికి నేను నిశ్చయముగా దాసుడను.

72. దాసోఽహం గజరాజస్య యస్య ప్రార్థనఘోషయా
రభసాద్విష్ణురానీతో భూలోకం శ్రితరక్షకః!!

తా. ఆశ్రితులను రక్షించు శ్రీహరి ఎవరి ప్రార్థనఘోషతో భూలోకమునకు వేగాతివేగముగా తీసికొని రాబడెనో అటువంటి గజరాజునకు నేను దాసుడను.

73. దాసోఽహం కరపద్మానామ్ నరాణాం దానశీలినామ్
దీనానాం జీవనక్షేత్రే యాని వర్షన్తి వై సుధామ్!!

తా. దీనుల బ్రతుకు పొలములో ఏవి అమృతమును వర్షించుచున్నవో, దానశీలురైన మానవుల పద్మములవంటి ఆ చేతులకు నేను దాసుడను.

74. దాసోఽహం ధృఢదీక్షస్య భగీరథతపస్వినః
యేనావతారితా గంగా సర్వకల్మషహారిణీ!!

తా. సమస్త కల్మషములను హరించు గంగ ఎవరిచేత ఈలోకమునకు తీసికొనిరాబడినదో, ఆ గొప్ప దీక్షాపరుడైన తపస్వి భగీరథునకు నేను దాసుడను.

75. దాసోఽహం శిశుహాసస్య సర్వానంద ప్రదాయినః
యం దృష్ట్వా చిత్తవైకల్యం సమూలమపగచ్ఛతి!!

తా. ఏది చూచినచో మానసిక వైకల్యం సమూలముగా పోవుచున్నదో, అందరికీ ఆనందాన్ని ప్రసాదించగలిగినది ఏదో అటువంటి చంటిపిల్లల నవ్వునకు నేను దాసుడను.

76. దాసోఽహం దేవదేవస్య నిస్సీమ కరుణాత్మనః
యేన దీక్షా ధృతా నూనమ్ గర్భస్థశిశుపోషణే!!

తా. గర్భములోనున్న శిశువును పోషించుటకు నిశ్చయముగా ఎవనిచే దీక్ష ధరింపబడినదో, అటువంటి అపారమైన దయామూర్తి దేవదేవునకు నేను దాసుడను.

77. దాసోఽహం దేవదేవస్య నిరాలంబే వియత్పథి
యస్య సంకల్పమాత్రేణ యథాకక్ష్యం స్థితా గ్రహాః!!

తా. ఎవని సంకల్పమాత్రముచేత గ్రహములన్నియు ఏ ఆధారమూ లేని అంతరిక్షములో వాటి వాటి కక్ష్యలను అతిక్రమించకుండగా నిలుచుచున్నవో అట్టి దేవదేవునకు నేను దాసుడను.

78. దాసోఽహం భోజరాజస్య యన్ముఖాంభోజ దర్శనే
సర్వోఽపి కవితాం వక్తుం సమర్థోఽభూత్ రసాత్మికామ్!!

తా. ఎవరి ముఖపద్మమును చూచినంతనే ఎవరైనా రసాత్మికమైన కవిత్వమును చెప్పగలిగేవారో అటువంటి భోజరాజునకు నేను దాసుడను.

79. దాసోఽహం భోజరాజస్య యేన సంస్కృతభారతీ
భూషితా, నవరత్నాని పోషితాని సగౌరవమ్!!

తా. ఎవనిచే సంస్కృతభాషా సరస్వతి అలంకరింపబడినదో, ఎవనిచే నవరత్నములు అను పేరుగల తొమ్మిదిమంది సంస్కృతభాషా మహాకవులు సగౌరవముగా పోషింపబడ్డారో అటువంటి భోజరాజునకు నేను దాసుడను.

80. దాసోఽహం వ్యాసదేవస్య యన్ముఖాంభోజనిర్గతా
హ్యష్టాదశపురాణాఖ్యా సుధా సంస్కృతిభూషితా!!

తా. సంస్కృతితో అలంకరింపబడిన అష్టాదశ పురాణములనే అమృతము ఎవరి ముఖపద్మమునుండి జాలువారినదో అట్టి వ్యాసదేవునకు నేను దాసుడను.

81. దాసోఽహం వ్యాసదేవస్య కవితావిశ్వరూపిణః
దత్తం భాగవతం యేన యస్మింస్తత్త్వమ్ ప్రతిష్ఠితిమ్!!

తా. దేనియందు తత్త్వము ప్రతిష్ఠింపబడినదో, అట్టి భాగవతము ఎవనిచే అనుగ్రహింపబడినదో అటువంటి కవితా విశ్వరూపియైన వ్యాసదేవునకు నేను దాసుడను.

82. దాసోఽహం హంసరాజస్య యమారుహ్య సరస్వతీ
సంచారం సర్వలోకేషు కరోతి కవితాత్మికా!!

తా. దేనిని అధిరోహించి కవితాస్వరూపిణియైన సరస్వతి సర్వలోకములయందు సంచరించునో అటువంటి హంసరాజమునకు నేను దాసుడను.

83. దాసోఽహం ఖగరాజస్య వైనతేయస్య సంతతమ్
జగద్భారవహం దేవమ్ శ్రీహరిం వహతే హి యః!!

తా. మొత్తము ప్రపంచభారమును వహించుచున్న శ్రీహరినే మోయునది ఎవరో అట్టి వినతాపుత్రుడు, పక్షిరాజు అయిన గరుత్మంతునకు నేను దాసుడను.

84. దాసోఽహం ఋతురాజస్య వసంతస్య నిరంతరమ్
యస్య దర్శనమాత్రేణ కవితా జాయతే కవేః!!

తా. దేనిని దర్శించినంతమాత్రమున కవికి కవిత్వము పుట్టుచున్నదో, అటువంటి ఋతురాజము వసంతమునకు నిరంతరము నేను దాసుడను.

85. దాసోఽహం గురుదేవస్య శంకరస్య తపస్వినః
పారమార్థికతా యేన సుస్పష్టం ప్రతిపాదితా!!

తా. ఎవరిచే పారమార్థిక తత్త్వము సుస్పష్టముగా ప్రతిపాదింపబడినదో, అట్టి తపస్వియైన గురుదేవుడు శంకరాచార్యునకు నేను దాసుడను.

86. దాసోఽహం బాలభక్తస్య ప్రహ్లాదస్య పునఃపునః
సర్వాంతర్యామితా విష్ణోః లోకే యేన నిరూపితా!!

తా. విష్ణుమూర్తియొక్క సర్వాంతర్యామిత్వము ఎవరిచే లోకమునందు నిరూపింపబడినదో అట్టి బాలభక్తుడైన ప్రహ్లాదునకు మరల మరల నేను దాసుడను.

87. దాసోఽహం మృగరాజస్య క్షుద్బాధాపీడితేనచ
ఖాద్యతే నహి యేనాన్నమ్ కేవలం స్వార్జితం వినా!!

తా. ఆకలిబాధతో పీడింపబడుచున్నను స్వయముగా సంపాదించుకొన్నదే తప్ప పరాన్నమును తినని మృగరాజు సింహమునకు నేను దాసుడను.

88. దాసోఽహం ఖలు కాకానామైకమత్యస్య నిత్యశః
తథా పిపీలికానాంచ శ్రమశక్తేర్నిరంతరమ్!!

తా. కాకులలోని ఐకమత్యమునకు నేను నిత్యము దాసుడను.
అటులే చీమలలోని శ్రమశక్తికి కూడ నిరంతరము నేను దాసుడను.

89. దాసోఽహం మాధ్యమస్యాపి యస్య విప్లవహేతునా
కుగ్రామమివ పశ్యామి ప్రపంచమధునాతనమ్!!

తా. దేనియందు ఏర్పడిన విప్లవకారణముగా అధునాతన ప్రపంచము మొత్తమును ఒక కుగ్రామముగా చూడగలుగుచున్నానో అటువంటి మాధ్యమమునకు (సమాచార ప్రసార వ్యవస్థ) నేను దాసుడను.

90. దాసోఽహం ధీమతాం నిత్యం యేషాం బుద్ధిర్మహోన్నతా
క్షణం క్షణమిమం లోకం కరోతి నవనూతనమ్!!

తా. ఎవరి మహోన్నతమైన బుద్ధి ఈ లోకమును క్షణక్షణము నవ నూతనముగా చేయుచున్నదో అటువంటి మేధావులకు నేను ఎల్లప్పుడూ దాసుడను.

91. దాసోఽహం హిమశైలస్య యస్మాత్ గంగా వినిస్సృతా
యా భూమి స్సిద్ధసంఘానాం మహర్షీణాం తపస్వినామ్!!

తా. మహర్షులకు, తపస్వులకు, సిద్ధసంఘములకు ఏది స్థానమో, ఎచటినుండి గంగానది క్రిందికి జాలువారినదో అట్టి హిమవత్పర్వతమునకు నేను దాసుడను.

92. దాసోఽహం నగరాజస్య యస్యాతిశీతలా తనుః
దదాతి రక్షణం నిత్యం శత్రుభ్యో భరతావనేః!!

తా. చల్లని శరీరము కలిగి, శత్రువులనుండి నిత్యము భరతావనికి రక్షణ కల్పించుచున్న నగరాజమైన హిమాచలమునకు నేను దాసుడను.

93. దాసోఽహం త్యాగశీలస్య ఫణిరాజస్య వాసుకేః
దేవతా లబ్ధపీయూషాః యస్య కాయాతిపీడనాత్!!

తా. ఎవని శరీరము అతిమాత్రముగా పీడింపబడుటవలన దేవతలకు అమృతము లభించినదో, ఆ త్యాగశీలుడైన నాగరాజు వాసుకికి నేను దాసుడను.

94. దాసోఽహం కైకయీదేవ్యాః యా ప్రాసూత సుధార్మికమ్
శిరసా యస్య ధృతే భ్రాతుః పాదుకే ధర్మభూషితే!!

తా. ధర్మాలంకృతములైన అన్నగారి పాదుకలు ఎవరి శిరస్సుచేత ధరింపబడ్డాయో అటువంటి సుధార్మికుడైన భరతునివంటి కుమారుని గన్న కైకకు నేను దాసుడను.

95. దాసోఽహమర్జునస్యాపి గీతాయా జన్మకారకః
నాస్తి వేదాంత విజ్ఞానే యాం వినా పరిపూర్ణతా!!

తా. ఏది లేనిదే వేదాంతవిజ్ఞానమునందు పరిపూర్ణత లేదో అటువంటి భగవద్గీత పుట్టుటకు కారకుడైన అర్జునునకుకూడ నేను దాసుడను.

96. దాసోఽహం వల్లకీపాణేః భారత్యాః కరపద్మయోః
యయోర్నిపుణతా ధాతుః కర్ణాష్టకరసాయనమ్!!

తా. వేటి నైపుణ్యము బ్రహ్మదేవుని ఎనిమిది చెవులకు రసాయనమువంటిదగుచున్నదో వీణాపాణియైన భారతీదేవియొక్క పద్మములవంటి ఆ చేతులకు నేను దాసుడను.

97. దాసోఽహం వణిజాంచాపి వ్యాపారేఽభినివేశినామ్
యైరేవసర్వ వస్తూని లభ్యన్తే సర్వతో భువి!!

తా. ఎవరిద్వారా అన్నిరకములైన వస్తువులు భూమండలమంతట లభించుచున్నవో వ్యాపారమునందు దక్షులైన ఆ వర్తకులకుకూడ నేను దాసుడను.

98. దాసోఽహమేవ సర్వేషామ్ ధర్మమార్గానుగామినామ్
యేషామాత్మబలేనైవ ధరిత్రీ ధార్యతే సదా!!

తా. ఎవరి ఆత్మబలముచేత ఎల్లకాలము భూమి భరింపబడుచున్నదో అటువంటి ధర్మమార్గ సంచారులందరికీ నేను దాసుడనే.

99. దాసోఽహం శాంతచిత్తస్య శాంతిరేవ విభూషణమ్
యాం వినా ధనవాన్ విద్వాన్ న కోఽపి సుఖమేధతే!!

తా. ఏది లేకుంటే ధనవంతుడైనా, విద్యావంతుడైనా సుఖమును పొందడో అటువంటి శాంతమే నిజమైన అలంకారము. ఎవడు శాంతచిత్తుడో అతనికి నేను దాసుడను.

100. దాసోఽహం నిర్వివాదస్య వివాదరహితో జనః
సఖ్యం కుటుంబసౌఖ్యంచ కీర్తిం ప్రాప్నోత్యనుత్తమామ్!!

తా. నిర్వివాదుడైన వ్యక్తికి నేను దాసుడను. వివాదరహితుడైనవాడు అందరితో స్నేహాన్ని, కుటుంబసౌఖ్యమును, గొప్పదైన కీర్తినికూడ పొందగలుగును.

101. దాసోஉహం రామమాతుశ్చ కౌసల్యాయాః పునఃపునః
యాహ్యేవ మానినీ లోకే కేవలా హరిమధ్యమా!!

తా. మానినులలో నిజమైన హరిమధ్య ఎవరో అటువంటి రాముని తల్లియైన కౌసల్యకు నేను మరల మరల దాసుడను.(హరి అనగా సింహము అని, విష్ణువు అనికూడ అర్థములు. ఆడువారి నడుము సింహం నడుమువలె సన్నగా ఉంటుందిగనుక హరిమధ్య అంటారు. కాని కౌసల్య నిజంగా హరిమధ్య. ఎందుకంటే సాక్షాత్తు శ్రీహరియే ఆమె గర్భవాసమునందు ఉన్నాడు గనుక.)

102. దాసోஉహం భాగ్యవత్యాశ్చ యశోదాయా నిరంతరమ్
శిశువక్త్ర సరోజాతే యాపశ్యదఖిలం జగత్!!

తా. ఎవరు పసిబిడ్డయైన శ్రీకృష్ణుని పద్మమువంటి ముఖములో అఖిలజగత్తును దర్శింపగలిగెనో, ఆ భాగ్యవంతురాలైన యశోదకు నేను దాసుడను.

103. దాసోஉహం వసుదేవస్య జగద్భారవహం హరిమ్
శిశురూపం మహాత్మా యో బభార శిరసా పురా!!

తా. ప్రపంచభారమంతటినీ భరించే హరి పూర్వం శిశురూపములో (శ్రీకృష్ణుని రూపములో) ఉన్నపుడు ఏమహాత్ముడో ఆహరిని తలపై పెట్టుకొని మోసెనో ఆ వసుదేవునకు నేను దాసుడను.

104. దాసోஉహమన్వహం తేషాం యేషాం చేతస్సరోవరే
కృతజ్ఞతా సరోజాని వికసంతి పునఃపునః!!

తా. ఎవరి మానససరోవరములో మరల మరల కృతజ్ఞతా పద్మములు వికసించుచుండునో అటువంటివారికి నేను ఎల్లపుడు దాసుడను.

105. దాసోఽహం సత్యశీలానామ్ ధర్మమార్గానుగామినామ్
దైవతార్పిత చిత్తానామ్ సారాసార వివేకినామ్!!

తా. సత్యమే శీలముగా కలవారికి, ధర్మమార్గమునందే సంచరించువారికి, దైవమునకు మనసును అర్పించినవారికి, ఏది సారమో ఏది నిస్సారమో గ్రహించగల వివేకవంతులకు నేను దాసుడను.

106. దాసోఽహం తత్త్వవేత్తౄణామ్ నిత్యానంద ప్రదాయినామ్
సర్వధా శాంతచిత్తానామ్ అన్వహం స్మితభాషిణామ్!!

తా. ఎల్లపుడు నవ్వుతూ మాట్లాడువారు, అన్నివిధముల శాంతముతో కూడిన మనస్సు కలవారు, నిత్యమైన ఆనందాన్ని అందివ్వగలవారు అయిన తత్త్వవేత్తలకు నేను దాసుడను.

107. దాసోఽహం భారతీదేవ్యాః వేంకటరామశాస్త్రిణః
యావుభౌ జన్మదాతారౌ పూజ్యపాదౌ మమాన్వహమ్!!

తా. నిరంతరము పూజ్యపాదులు, నాకు జన్మను ప్రసాదించినవారును అయిన భారతీ వేంకటరామయశాస్త్రి దంపతులకు నేను దాసుడను.

108. దాసోఽహం సర్వదేవానామ్ లోకకల్యాణదాయినామ్
యత్కృపా సర్వకాలేషు దదాతి జయమంగళమ్!!

తా. ఎవరి కృప ఎల్లకాలములయందు జయమంగళమును ప్రసాదించుచున్నదో, అటువంటి లోకకల్యాణదాయకులైన దేవతలందరికి నేను దాసుడను.

గుండెలో కొలువైన...

మహామహోపాధ్యాయ	శ్రీ విశ్వనాథ గోపాలకృష్ణ
సాలంకారసరస్వతి	డా. కొంపెల్ల రామసూర్యనారాయణ
వ్యాకరణవారాశి	శ్రీ కొంపెల్ల సత్యనారాయణ
గీర్భల సమ్రాట్	శ్రీ దోర్బల ప్రభాకర శర్మ
సారస్వత బృహస్పతి	డా. శలాక రఘునాథ శర్మ
కృతిపతి	డా. చట్లపల్లి జగన్మోహన్
హిందీ అనువాదిక	శ్రీమతి లంక దమయంతి
ఆంగ్ల అనువాదకులు	శ్రీ పొన్నపల్లి శ్రీరామారావు
	మఱియు
	శ్రీ యఱ్ఱమిల్లి నారాయణమూర్తి
క్రియేటివ్ ప్రెస్ అధినేత	శ్రీ పి. శ్రీనివాస్

ఇంకా ఎందరో, ఎందరెందరో ...

అభిమానులు, ఆప్తులు, బంధుమిత్రులు, శ్రేయోభిలాషులు

వీరందరికీ అన్నివేళల కృతజ్ఞుడను.

వీరందరి అభిమానమునకు పాత్రుడనైనందుకు ధన్యుడను.

కడిమిళ్ల వరప్రసాద్

కడిమిళ్ళను సత్కరిస్తున్న నటసమ్రాట్ అక్కినేని

గానగంధర్వ బాలమురళీకృష్ణతో

కడిమిళ్ళను సత్కరిస్తున్న నాటి ముఖ్యమంత్రి గౌ॥ శ్రీ నారా చంద్రబాబునాయుడు

కడిమిళ్ళను సత్కరిస్తున్న జ్ఞానపీఠి డా॥ సి. నారాయణరెడ్డి

కవి కుటుంబము

తస్మై శ్రీ గురవే నమః

పితరౌ వన్దే

శ్రీ కడిమిళ్ళ వేంకటరామయ్యశాస్త్రి - శ్రీమతి భారతి

[illegible] భారతీదేవ్యాః వేంకటరామశాస్త్రిణః

[illegible] జన్మదాతారౌ పూజ్యపాదౌ [illegible]

దాసోఽహం గురుదేవానాముత్తమ జ్ఞానదాయినామ్
వాత్సల్యపరిపూర్ణానామన్వహం హితభాషిణామ్

దాసోఽహమన్వహం తేషామ్ యేషాఞ్చేతస్సరోవరే
కృతజ్ఞతాసరోజాని వికసన్తి పునఃపునః

Creative. NSP 273113